

PABLONĚAN ROMANU 'ICĚ UNICAMA BUÁNMIA QUIRICA

Romanu 'icě axa Jesucristomi cataměcě unicama Pabloněn quirica buánmia

¹ 'Ěx cana Pablo 'ain, an Jesucristo quiásabi oquin aín bana uni ñuixuncě. Usa 'ixun cana mitsu quirica buánmin. Nucěn Papa Diosanbi ca Jesucristomi cataměquin ainan 'inux iěnun unicama aín bana ñuixunun 'ě caísacěxa.

² Nucěn Papa Diosan ca ainan 'inux iěti bana an sinánmicěxun aín bana uni ñuixuncě unicama bĕráma cuĕñĕomicěxa. ³ A cuĕñĕomia banax ca aín Bĕchicě, Nucěn 'Ibu Jesucristo ñui quicě 'icĕn. Aín 'unan papa ax ca Davidněn rĕbúnqui 'iacěxa. ⁴ Usa 'icĕbi ca bamatancěx baísquicě cupía, Nucěn Papa Diosan Bĕru Ñunshin Upitan 'amicěxun unin 'unánti 'icĕn, Nucěn 'Ibu Jesucristo ax ca Nucěn Papa Diosan Bĕchicě 'ianan asaribi upí 'aish cushira 'icě quixun. ⁵ Jesucristo cupí ca Nucěn Papa Diosan nuibaquin nun nu uni aín bana ñuixunun mĕnícěxa, camabi menua an Nucěn 'Ibu Jesucristomi cataměquin an cacĕsabi oquin 'acĕ unicama 'inun. ⁶ Mitsúxribi camina Nucěn Papa Diosan Jesucristonan 'inun caíscě 'ain.

⁷ Ĕnĕ quirica cana cuĕñĕoxunin, Roma ĕmanuaxmi Nucěn Papa Diosan nuibaquin ainan 'inun caíscě 'aish ax cuĕĕncĕsabi oi 'icě, micamaishi. Nucěn Papa Dios 'imainun Nucěn 'Ibu Jesucristonĕn nuibaquin 'aquincěxmi chuámarua bucucanti cana cuĕĕnin.

Romanu cuantia Pabloněn sinan

⁸ Ĕsoquin pain cana mitsu cain, mitsux camina asĕrabi Jesucristomi catamĕti quixun camabi menu 'icě unicaman

chanioia cuaquin, cana 'ëxribi Jesucristonan 'ixun Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun caquin a rabin. ⁹ 'Ën cana Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin chiquíshquinma aín Bëchicë ñuiquin unicama bana ñuixunin. An ca 'unania, 'ën cana abë banaquin nëtë camabi mitsu ñucáx-unin. ¹⁰ Mitsu ñucáxuanan cana a ñucatin, bërâma cuainsa taníbi cuancëma cupí, bërí mitsu isi cuanuan 'ë 'aquinun. ¹¹ Mitsúxmi aséribiira Jesucristomi cushicë 'inun 'aquinuxun cana mitsu isi cuainsa tanin. ¹² 'Ëx Jesucristomi cushicë 'ixun 'aquincëxmi mitsúxribi ami cushicë 'ain mitsubë cushionani cuëënmiananux cana mitsu isi cuainsa tanin.

¹³ 'Ën xucéantu, cuainsa taníbi cana cuancëma 'ain. 'Itsai cana mitsu isi cuainsa tan quixunmi 'unánti cana cuëënin. Mitsúxmi Jesucristomi catamënun, bëtsi menu 'icë unicama 'aquincësaribi oquin mitsu 'aquini cuainsa cana tan. ¹⁴ Raëcë 'imainun raëcëma unicama, 'imainun an quirica 'unáncë 'imainun an quirica 'unáncëma unicama, a unicamanbi Jesucristo ñui quicë bana 'unánun cana an cacësabi oquin 'ën aín bana ñuixunin. ¹⁵ Usa 'aish cana 'ëx, Roma ëmanu 'icë mitsuribi anun Jesucristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'iti bana ñuixuinca tanin.

Uisai cara Jesucristomi catamëti 'icë quicë bana 'icë quixun Pablonën ñuia

¹⁶ 'Ëx cana ënë bana unicama ñuixuni rabiniman. Axa a bana quicësabi oi Jesucristomi catamëcë uni a ca Nucën Papa Diosan aín cushínbi ainan 'inun iémia. Judíos unicama pain ñuixuntancëxun cana judíosma unicamaribi a bana ñuixunin. ¹⁷ A bana 'unáncë 'ixúinshi cananuna 'unanin, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan ainan 'inun nu iémia quixun. Nun 'ucha térénun Jesucristomi catamëtiashi ca ainan 'inun nu iémia. Usai ami catamëcë cupíshi cananuna Nucën Papa Diosnan 'iti 'ain. Usai ca 'iti 'icë quiax ca aín bana cuëñëo ësai quia: “Ui unicama cara

Nucën Papa Diosan upí isia, ax ca asérabi ami catamëti tsóti 'icën”.

Unicaman Nucën Papa Dios 'unánma bana

¹⁸ Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca an aín bana quicësabi oquin 'aisama tancë 'ixun bëtsi uniribi ami sinánxma 'inun quixun paráncë unicama, a uisa cara oti 'icë usoquin castícantí 'icë quixun. ¹⁹ Usa unicamax ca an unio ñucama isquinshi uisaira cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unántisa 'aíshbi ami sinanima. ²⁰ Isquinmabi ca unin Nucën Papa Dios 'unánti 'icën, an unio ñucama isquin. Usa 'ain ca an camabi ñu unio cupí, unin Nucën Papa Dios, ax ca asérabi Dios 'icë quixun 'unánan ax ca nëtétimoi usabi cushiira 'icë quixun 'unántisa 'aíshbi ami sináncëma 'icën. Usa 'aish ca, 'unáncëma 'aish cana ami sináncëma 'ain, a unicamax quitima 'icën. ²¹ A unicaman, ui cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unánquinbi ca a sinánquin, —mix camina Nucën Papa Dios 'ai —quixun caiman. Nucën Papa Diosan ñu 'axuncëxunbi ca a unicaman —camina nu ñu 'axuan, ca asábi 'icë —quixun rabiquin cacëma 'icën. Caquinma atun sináncësa oquinshi 'acë ñuishi 'acë 'ixun ca 'atima ñuishi 'ai sinánñuma unisa 'icanxa. ²² —'Èx cana sinánñu 'ai —quicë 'aíshbi ca sinánñumasa 'icën. ²³ Usa 'ixun ca Nucën Papa Dios, ax cushiira 'aish bamatimoi tsócë, a rabiquinma ami manúanan axa bamati 'aínbi uni iscësa oquin ñu unionan ñuina pëchiñu 'imainun axa men nirícë ñuina, axa men nicë ñuina, acama iscësa oquin —ax ca nun dios 'icë —quiquin a rabinuxun unioia.

²⁴ Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan atúxa upí 'iti 'aquinti éanan a unicaman aín cuëncësabi oquin ñu 'atima 'anun éanxa. Usaquian Nucën Papa Diosan ëncëxun ca atúnbi a 'ai rabínquinma 'atima ñuira 'axa. ²⁵ Usa ñu 'aquin ca Nucën Papa Diosan bana cuaquinma, unin cëmëquin

ñuicē banaishi sinánxa. Nucēn Papa Dios, an camabi ñu unio, a rabiquinma ca an unio ñuishi rabiaxa. Nucēn Papa Dios ax ca xēnibua 'aínbi aira unin rabicē 'iti 'icēn.

²⁶ Atúxa usa 'icē ca Nucēn Papa Diosan atúan cuēencēs-abi oi 'iquian ñu 'atima 'anun éanxa. Xanúxribi ca bēnēñu 'iisama tani bēbúxmabi bētsi xanubē 'ia. ²⁷ Usaribiti ca nucē bēnē uníxribi xanuñu 'iisama tani, xanúxmabi bētsi unibē ñunshini 'ia. Usai 'iquin ca uni itsi rabínmia. Usai 'i ca asérabi nucē bēnē unin 'acēsa oquin sinaníma axbi 'uchai Nucēn Papa Diosmi sinántisama tania.

²⁸ Usa unicama ca ami sinántisama tania Nucēn Papa Diosan aín sinan upíma 'ixun 'atima ñuira 'anun quixun éanxa. ²⁹ Usa 'ixun ca uisa ñucamax cara 'atima 'icē acama 'aia, bētsi uni 'atimonan, ainanmabi uni itsin ñu biisa tanan, aín xanuma 'aínbi xanubē 'ianan, xanúxmabi bētsi unibē 'ianan, bētsi uni 'icēsamaira oí ñuñu 'iisa tania. 'Ianan ca uni 'aisa tanan, bētsibē cuēbicanánan, uni itsi paránan, uni itsimi 'atimati banaia. Usa 'aish ca a unicamax 'aisamairai banai uni itsimi manania. ³⁰ Usai 'i ca uni itsi ñui cēmēnanan ami sinanima Nucēn Papa Diosmi manutia. Usai 'iquin uni itsi —'aisama ca —quixun ñuiñanan ca abi rabiacati cērúanan raíri unimi nētētima 'ésēnanan aín tita aín papan bana cuaisama tania. ³¹ Usa 'aish ca sinánñuma 'ianan, aín quicēsabi oquin ñu 'acēma 'ianan uni itsi nuibacēma 'ianan abē nishanaxbi uni itsibē mēnónainsama tanan 'aquinsa 'icēbi uni 'aquinima. ³² Atun ca 'unania, Nucēn Papa Diosan mēnósabi oi ca usa unicama ainanma 'aish xēnibua 'aínbi abē 'itima 'icē quixun. Usaía Nucēn Papa Dios quía a 'unánxunbi ca usa ñu 'aia. Atúinshi 'aíma ca uni itsínribia usaribi oquin 'aia isti cuēenia.

2

Unin sináncama Nucēn Papa Diosan 'unáncē

¹ Mitsúnmi uni itsi 'uchocëbëtanbi ca uni raírinën 'unánti 'icën, mitsun camina usa ñu 'ati ca 'ucha 'icë quixun 'unanin. Usa 'ain camina minribi usa ñu 'atancëx —'unánxunma cana 'a —quitima 'ain. ² Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca uni aín 'ucha cupí uisa cara oti 'icë usoquin 'aquinbi, upí oquin sinánquin an mëníosabi oquin 'aia quixun. ³ ¿Bëtsi unimi, an ca ñu 'aisama 'aia quiax manánquinbi minribi usaribi oquin ñu 'acëbi ca Nucën Papa Diosan a unishi 'uchonan mi 'uchotima 'icë quixun caramina sinanin? Usama ca. ⁴ Camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca mi nuibaíranan, mi 'atima ñu 'acë 'icëbi 'atimoquinma mix sinanati ami sinánun cainia. ¿Axa usa 'aínbi caramina min 'atima ñu 'acë ëni ami sinántisama tanin? ⁵ Usa 'aínbi camina min sinan 'aisama 'aish sinanaisama tan. Usai 'iquin camina ënquinma camabi nëtën 'atima ñuishi sinánquin usaquin 'ain. A cupí camina anúan Nucën Papa Diosan 'uchañu unicama aín 'ucha cupí castícantí, a nëtën 'aisamaira oquin castícantë 'inuxun 'ain. ⁶ A nëtën ca Nucën Papa Diosan camabi uni uisaquin cara oti 'icë quixun isti 'icën, atun ñu 'acësabi oquin. ⁷ Axa —Nucën Papa Diosan ca 'ë upí isquin abë nëtétimoi tsónun 'imiti 'icë —qui cuëncë uni, an ca ënquinma Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin ñu 'aia. Usoquin an 'acë uni a ca Nucën Papa Diosan xëñibua 'aínbi abë 'inun 'imia. ⁸ Usaquin 'imianan ca uicamax cara ami sinántisama tanan aín bana quicësabi oquin 'aisama tanquin, atux cuëncësä oquinshi ñu 'atima 'aia, a unicama Nucën Papa Diosan ami nishquin castícantí 'icën. ⁹ An castícantë 'aish ca an ñu 'aisama 'acë unicama aín 'ucha cupí, Nucën Papa Diosbë xëñibua 'aínbi 'íma 'aisamairai tëmëratí 'icën. Judíos unibunëxëshia tëmëratí 'aínbi ca judíosma unibunëxribi aín 'ucha cupí tëmëratí 'icën. ¹⁰ Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan an ainan 'ixun ax cuëncësabi oquin 'acë unicama a uisa ñu

cara 'icëbëbi bënëtima chuámarua 'inun 'imianan, abë aín nëtënu 'inun 'imiti 'icën. Judíos unibu 'imainun judíosma uniburibi ca an usaquin 'imiti 'icën. ¹¹ An ca judíos unisaribi judíosma unicamaribi isia.

¹² An Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënëo, a 'unáncëma 'ixun ñu 'atima 'acë unicamax ca atun 'ucha cupíbi ainanma 'aish Nucën Papa Diosbë 'itima 'icën. 'Imainun ca an Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënëo 'unánquinbi a bana quicësabi oquin 'aquinma ñu 'atima 'acë unicama atux ca aín 'ucha cupí, a bana quiásabi oquin Nucën Papa Diosan 'uchocë 'iti 'icën. ¹³ Aín bana 'unánquinbi a bana quicësabi oquin 'acëma uni a ca Nucën Papa Diosan upí isima. Usa 'aínbi ca an a bana 'unánquin ax quicësabi oquin 'acë unicama a cuni Nucën Papa Diosan upí 'icë isia. ¹⁴ Usa 'ain ca judíosma unin Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënëo 'unánquinmabi atúnbi sinánquin a bana quicësabi oquin 'acë 'ixun, uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icë, uisa ñu 'ati cara upí 'icë quixun 'unania. ¹⁵⁻¹⁶ Usoquin upí ñu 'aia isquin ca uni itsin 'unánti 'icën, a unicaman ca aséabi aín nuitu mëu 'unania, uisa ñu 'ati cara asábi 'icë 'unánan uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icë quixun. Anúan Nucën Papa Diosan camabi uni isti nëtën ca a unicaman aín nuitu mëúbi 'unánti 'icën, Nucën Papa Diosan cara 'ë upí isti 'icë, cara 'ë upíma isti 'icë quixun. A nëtën ca Nucën Papa Diosan camabi uni uisa ñu cara 'axa quixun 'unánan uisa ñu cara unéxun aín nuitu mëúbi sinánxa, a camabi 'unánquin, uisa cara oti 'icë usoquin 'anun Jesucristo 'amiti 'icën, 'ën unicama ñuixuncësabi oquin.

Moisésnën cuënëo bana 'unánquinbia judíos unicaman 'acëma ñuicë bana

¹⁷ Usa 'aínbi camina —'ëx cana judío uni 'ai —quianan —usaía judíos unicama 'inun Moisésnën cuënëo bana

'unáncë 'aish cana Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai quianan —judíosma unicamama, nuishi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun caísacëxa —quixun sinani rabiacatin. ¹⁸ Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë 'ixun camina uisa oquin unin ñu 'ati cara Nucën Papa Dios cuëñia quixun 'unánan a banaxa quicësabi oquin 'aquin ca unin upí ñu 'aia quixun 'unanin. ¹⁹ Usa 'aish camina, 'ën cana an Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma unicama bëxuñusa 'aísha bëanquibucënu nicësa 'icëbi a bana 'unánmiti 'ai quin. ²⁰ Moisésnën cuëñëo bana ca uisai cara judíos uni 'iti 'icë quiax aséribi quia. A bana 'unani camina quin, 'ën cana an ëñë ñucama 'unáncëma unicaman upí oquin cuanun 'unánmiti 'ain. ²¹ ¿Mitsun Nucën Papa Diosan bana 'unánquin uni itsi 'unánmicë 'ixunbi caramina uisa cupí a bana quicësabi oquin 'aiman? ¿Mitsun, unin ca uni itsin ñu mëcamatima 'icë quixun caquinbi caramina uisa cupí mitsúnribi ñu mëcamatin? ²² ¿Mitsux, aín xanuma 'ain ca uni itsin xanubë uni 'itima 'icë quibi caramina uisa cupí mitsúxribi min xanuma 'aínbi uni itsin xanubë 'in? ¿Diosma 'icëbi ax isa dios 'icë quixun unin cacë, a rabiti ca 'aisama 'icë quixunbi caramina uisa cupí anuxun usa ñu rabiti xubunu atsíntancëxun anu 'icë ñu mëcamatin? ²³ Mitsux —'ën Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë 'aish cana Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai —quixun sináncë 'ixunbi a bana quicësabi oquin 'acëma 'ain ca uni itsin mitsun 'aia isquin sinánti 'icën, —Nucën Papa Diosan unix usai 'icë 'ain cana aín uni 'iisama tani —quixun. ²⁴ Aséribi mitsu ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ësai quia: “Mitsux judíos unibu 'ixunbi ñu 'aisama 'aia isi ca judíosma unibunëx Nucën Papa Diosmi 'atimati banaia”.

²⁵ Mitsun Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuëñëo quicësabi oquin aséribi 'acë 'ain ca mitsúxmi 'unántio-raca ax asábi 'icën. Usa 'aínbi ca a bana quicësabi oquinmi

'acëma 'ain, mitsúxmi 'unántioraca ax ñancáishi 'icën. ²⁶ Usaribi oquin ca unicama ax 'unántiocëma 'ixunbi ami catamëquin aín cuëëncësabi oquin 'acë 'icë Nucën Papa Diosan upí isia, axa 'unántioracacë unicama 'acësaribi oquin. ²⁷ Usa 'ain ca an 'unántiocëma 'ixunbi Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'acë uni a Nucën Papa Diosan upí isti 'icën. Isanan ca an 'unántiocë 'ixunbi Nucën Papa Diosan bana 'unánquinbi a bana quicësabi oquin 'acëma unicama Nucën Papa Diosan upíma isti 'icën. ²⁸ 'Unántioracacë cupíshima ca uni judío uni 'icën. 'Imainun ca 'unántioracacë uni, ax 'unántioracacëishima asérami Nucën Papa Diosmi catamëcë 'iti 'icën. ²⁹ Axa aín nuitu mëu upíti Nucën Papa Diosmi sináncë uni ax ca asérami judío uni 'icën. 'Unántioracacë uni ax ca Moisésnën cuëñëosabi oquin aín namishi usoquin 'acë cupíma aín nuitu mëu Nucën Papa Diosmi sináncë cupí asérami judío uni 'icën. Usa uni ca unífan upí isiamabi Nucën Papa Diosan upí isia.

3

¹ ¿Usa 'ain cara judíos unicamax bëtsi unicamasamaira 'ic? ¿Unántioracacë 'iti ax cara ñancáishima 'ic? ² Ca asérami usama 'icën. Judíos unibu pain ca Nucën Papa Diosan aín bana 'ináncëxa. 'Inánquin ca camabi unin 'unánun a bana judíos uni raíri cuëñëomiacëxa. ³ ¿Bëtsi bëtsi judíos unicaman Nucën Papa Diosmi sináncë 'ixunbi ñu 'aisama 'acë ax cara Nucën Papa Diosan 'ucha 'ic? ⁴ Ca usama 'icën. Uníxa aín quicësa oquin 'ananbi cëmëti 'aínbi ca Nucën Papa Diosainshi asérami camabi ax quiásabi oquin 'aia. Usa 'ain ca Nucën Papa Dios ñui aín bana cuëñëo ësai quia:

Camabi unin ca 'unánti 'icën, min bana ca asérami upí 'icë quixun. Asábi cara quixun 'unántisa tanquin

isquinbi ca min 'acë ñu asábiira isquin unin —mix camina upí 'ai —quixun 'unánti 'icën.

⁵ ¿Nun nu ax cuëncësabi oquin 'aiama oquin, upí 'inun quixun an nu castícania isquian uni raírinën Nucën Papa Dios, ax ca aín sinan upíira 'icë quixun 'unáncë 'ain caranuna uisoquin sinánti 'ain? ¿An nu castícançë cupí ca Nucën Papa Dios upíma 'icë quixun caranuna sinánti 'ain? Usai quicë banax ca unin abi sináncësa 'icën. ⁶ Usama ca. ¿'Atima ñu 'aiabi isëshicë 'ixun cara Nucën Papa Diosan uisaxun anúan 'ati nètë sënëncëbëtan unin cara upí ñu 'axa, cara upíma ñu 'axa quixun isti 'ic? ⁷ ¿Ami 'u, upí 'inun quixun an nu castícania isquian uni raírinën Nucën Papa Dios, ax ca aín sinachacë 'icë upí 'inun 'ë castícania isquian uni raírinën Nucën Papa Dios ax ca aín sinan upíira 'icë quixun 'unáncë 'aínbi cara uisacasquin Nucën Papa Diosan 'ë castícania? —quixun sapi ca bëtsi bëtsi unin sinania. ⁸ ¿Usa 'ain caranuna uisacasquin ñu 'atima 'aiman?, Nucën Papa Diosan sinan ca upí 'icë quixun unicaman 'unánun. Usai 'uchati ca asábi 'icë ca Pablo 'imainun abë 'icë unicama quia quiax ca bëtsi bëtsi uni nu 'atimoti sinani nu ñui quia. Usaía ax quicë unicama a ca Nucën Papa Diosan 'uchoquin castícantí 'icën.

Camáxbi cananuna 'uchañu 'ain, quicë bana

⁹ ¿Nucën Papa Diosan cara judíos unicama bëtsi unicamasama upíira isin? Usama ca. Cana mitsu can, judíosma unicama 'icësaribiti ca judíos unicamaribi aín sinan upíma 'aish 'uchañu 'icën. ¹⁰ Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ca quia:

An ñu upíshi 'acë uni ca 'aíma 'icën, achúshirabi. ¹¹ An Nucën Papa Diosan bana cuacë uni ca 'aíma 'icën. Axa Nucën Papa Diosan sinánmicë 'iisa tancë uni ca 'aíma 'icën. ¹² Camabi unix ca Nucën Papa Diosmi manúaxa. Ami manúxun ca 'atima ñu

'atishi sinania. An upí ñuishi 'acë uni ca 'aíma 'icën. Achúshirabi ca 'aíma 'icën. ¹³ Anu uni bamacë racáncë quini mapucëma 'ain ca anuax aín anëcë chiquitia. Usaribiti ca 'atima uni aín cuëbínuax bana 'atima 'imainun cëmëi quicë bana chiquitia. Aín banan ca uni itsi ñui cëmëia. Usaquin ca amia cëmëcë uni masá nuitumia. Aín banax ca runun cuëbínu 'icë muca, an uni paëocë, usaribi 'icën. ¹⁴ Usa 'aish ca uni itsi ñui 'atimati bananan uni itsimi nishi banaia. ¹⁵ Sinánñumasa 'ixun ca uni 'atishi sinania. ¹⁶ Uinu cara cuania anuxunbi ca 'atimati banaquin masá nuitumíanan uni 'atimamia. ¹⁷ Ca uni itsibë nuibanani upiti 'iti 'unaníma. ¹⁸ Axa nun cushi 'aínbi ca Nucën Papa Diosmi racuëti sinaníma.

¹⁹⁻²⁰ Usa banacama ca judíos unbunën cuanun Nucën Papa Diosan aín unicama cuëñëomiacëxa quixun cananuna 'unanin. Aín bana 'ináncëma pain 'ixun ca Nucën Papa Diosan judíos unicama ainan 'inun 'imiácëxa. Ainan 'imitancëxun ca uisaira cara ainan 'aish uni upí 'iti 'icë quixuan 'unánun aín bana judíos unicama 'ináncëxa. A bana isquin ca judíos unicamainshima camabi unin 'unánti 'icën, uisairai 'i cara Nucën Papa Diosan iscëx atun nuitu upíma 'icë quixun.

Cristomi catamëcë unicamaxa Nucën Papa Diosan iscëx 'uchañuma 'icë ñuicë bana

²¹ Moisésnën usai judíos unicama 'iti cuëñëo bana 'acë cupíma Cristo cupíshi ca usaira oquin Nucën Papa Diosan uní upí 'imia quixun ca bërí camabi unin upí oquin 'unánti 'icën. Ca usai 'iti 'icë quixun ca Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamanribi cuëñëocëxa. ²² Camabi uni an Jesucristomi catamëquin —aín quicësabi oquin ca 'ën 'uchacama tërënti 'icë — quixun 'unáncë, acama ca Nucën Papa Diosan upí isia.

Jesucristomi catamēcë cupíshi ca an judíos uni 'imainun judíosma uniribi upí isia. ²³ Camabi unix ca Nucën Papa Diosan iscëx 'uchañu 'icën. Upíira 'inuan Nucën Papa Diosan unio 'aíshbi ca usama 'icën. ²⁴ Usa 'icëbi ca Jesucristo, camabi unin 'ucha cupí bama 'aían, cupíoima ami catamëtiashi Nucën Papa Diosan nuibaquin aín 'ucha tērénquin uni 'uchañuma isia. ²⁵ Ami catamëtía, uni aín 'uchacama tērécë 'inun ca camabi unin 'ucha cupía Cristo bamanun Nucën Papa Diosan mënócëxa. An Jesucristo bamati mënío 'ixun ca bëráma 'iá uniribi, axa sinanatia Nucën Papa Diosan aín 'uchacama ashiquin manumiacëxa. Usaquin an 'á cupí ca camabi unin 'unánti 'icën, Nucën Papa Diosan ca asérabi upíira upí 'ixun an usai ca 'iti 'icë quixun mëníosabi oquin 'aia quixun. ²⁶ Usaribi oquin ca, Nucën Papa Diosan Jesucristo bamati mënío 'ixun, bëríríbi axa Jesucristomi catamēcë unicama aín 'uchacama tērénquin manumia. Usaquin 'acë cupí ca camabi unin 'unánti 'icën, asérabi ca Nucën Papa Diosan upíira upí 'ixun an usai ca 'iti 'icë quixun mëníosabi oquin 'aia quixun.

²⁷ An usai ca uni 'iti 'icë quicë bana quicësabi oquin 'acë uni, ax sapi ca rabíti 'icën, —'ën nuitu ca Nucën Papa Diosan upí isia —quixun sinani. Usa 'aínbi ca axa Jesucristomi catamēcë unin 'unania, —Jesucristo cupíshi ca Nucën Papa Diosan 'ë upí isia —quixun. Usaquin 'unani ca rabitíma. ²⁸ Cananuna 'unanin, aín ñu upí 'acë cupíma, Jesucristomi sinani ami catamēcë cupíshi ca uni Nucën Papa Diosan aín 'uchacama tērénquin an iscëx upí 'inun 'imia quixun.

²⁹ ¿Nucën Papa Diosan cara judíos unicamaishi aín uni 'imianan judíosma unicamaribi aín uni 'imitima 'ic? Ca aturibi ainan 'imiti 'icën. ³⁰ Nucën Papa Dios ax ca achúshi 'icën. An ca judíos unicama 'acésaribi oquin judíosma

uniribi Jesucristomi catamëcë cupíshi, an iscëx aín nuitu upí 'inun 'imia. ³¹ ¿Jesucristo cupíshi cana 'ën 'ucha tērécë 'aish Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai quixun sinánquin caranuna Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënëo ax ca cuatima 'icë quixun sinánti 'ain? Usama ca. Jesucristomi catamëtishi cananuna asérabi Nucën Papa Diosan bana quicësabi oíra 'iti 'ai quixun cananuna unicama ñuixunin.

4

Amia catamëtia Nucën Papa Diosan Abraham upí isa

¹ Usa 'ain sapi cananuna quiti 'ain, ¿uisa cupí cara nucën rara Abraham a Nucën Papa Diosan upí isacëx? ² Aín ñu 'acë cupía Nucën Papa Diosan upí iscë 'aish ca Abraham —'ëxbi cana upí 'ai —quiax rabía 'itsíanxa. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan iscëx, a cupía Abraham rabíti ñu 'aíma 'iacëxa. ³ Abraham ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quia: “Ami sinánquian, an ca asérabi aín quicësabi oquin 'ati 'icë quixun 'unáncë 'aish ami catamëcë cupí ca Nucën Papa Diosan Abraham upí isacëxa”. ⁴ Usa 'ain ca ënëx ësa 'icën. An uni ñu mëëxuncë uni a ca an ñu mëëmicë unin cupíoia. A curíqui ax ca 'ináinshicëma 'icën, ax ca aín ñu mëëcë cupí 'ináncë 'icën. ⁵ Usa 'aínbi ca axa ñu upí 'acëma 'aíshbi, Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin 'aia quixun 'unani ami sináncë uni a Nucën Papa Diosan ainan 'imia, an 'uchañu unibi ami catamëtia ainan 'imicë 'ixun. ⁶ Upí ñu 'ananbi upíma ñu 'acë 'icëbi ca aín 'uchacama tērëntancëxun Nucën Papa Diosan uni upí isia. Usaquian iscë unix ca cuëënia quiax ca David ësai quiacëxa:

⁷ Ui unicama cara Nucën Papa Diosan tērénquin aín 'ucha manuia, acamax ca chuáma tani cuëënia. ⁸ Ui uni-

cama cara Nucën 'Ibu Diosan aín 'ucha manuquin sinánmitécënima, ax ca chuámarua tani cuëñia.

⁹ ¿Judíos unicamaishi ñui cara David usai quicäcx? Usama ca. Judíosma unicamaxribi ca aín 'uchacama tērécñ 'aish usai cuëñti 'icën. Cananuna mitsu can, ax aín quicësabi oquin ca Nucën Papa Diosan 'ati 'icë quixun sinani ami catamécë cupí ca Nucën Papa Diosan Abraham upí isacëxa. ¹⁰ ¿Uinsaran cara Nucën Papa Diosan a upí isacëx? ¿'Unántioracä 'icë cara Abraham Nucën Papa Diosan upí isacëx? Usama ca. 'Unántioracacëma pain 'icëbi ca Nucën Papa Diosan a upí isacëxa. ¹¹ Nucën Papa Diosan ca Abraham ami catamëtia an upí iscë cupía 'unántioracanun cacëxa. Usaquian Nucën Papa Diosan Abraham cá cupí cananuna 'unanin, judíosma unicamax ca judíos unibu 'icësaribiti, 'unántioracacëma 'aishbi Nucën Papa Diosmi catamécë 'aish Abrahamnën rëbúnquisa 'icë quixun. ¹² Judíos unicamax Abraham 'iásaribiti 'unántioracacë 'aishbi ca axa Abraham 'iásaribiti Nucën Papa Diosmi catamécëcama axëshi asérabi Abrahamnën rëbúnqui 'icën.

An ca aín quicësabi oquin nu ainan 'inun iémiti 'icë quixun sináncë unishi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun iémia quicë bana

¹³ Nucën Papa Diosan ca Abraham ësaquin cacëxa: “Mí 'imainun min rëbúnquicamax ca 'itsa 'aish 'ënan 'ianan 'ën mi 'inánti me anu 'iti 'icën”. Axa usai ca uni 'iti 'icë quicë bana quicësabi oquin 'acë cupíma asérabi ami catamécë cupíshi ca Nucën Papa Diosan usaquin Abraham cacëxa. ¹⁴ Usai ca uni 'iti 'icë quicë bana quicësabi oquin 'acë cupíshi unicama Nucën Papa Diosan iscëx upí 'aish ainan 'ain ca, ami catamécë cupíshi ca Nucën Papa Diosan uni upí isia quicë bana ax cëmë 'itsíanxa. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan aín rëbúnqui ñuiquin Abraham cá

bana ax ñancáishi 'itsíanxa. ¹⁵ Cananuna 'unanin, usai ca uni 'iti 'icë quicë bana atúan cuati, a 'aíma 'ain ca anun uni 'uchoti bana 'aíma 'icën. Usa 'aínbi ca usai ca uni 'iti 'icë quicë bana 'unáncë 'ixunbi axa quicësabi oquin 'acëma 'aish uni 'uchocë 'iti 'icën.

¹⁶ Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan Abraham 'imainun aín rëbúnquicamaxa atun ñu 'acë cupíma ami catamëtíshi aséribi ainan 'iti mënócxä. Judíos unibu, an atun cuati bana quicësabi oquin 'acë, a unicamaishima, uicamax cara Abraham 'icësaribiti Nucën Papa Diosmi catamëtia, a camabi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun 'imia. Usa uni 'aish cananuna nucamaxribi Abrahamnën rëbúnquisa 'ain. ¹⁷ Nucën Papa Diosan bana a ñuiquian cuënëo ax ca ësai quia: “Mi cupía min rëbúnqui 'itsaira 'inun cana mi aín rarami 'inun 'imin”. Usauin ca Nucën Papa Diosan amia catamëcë 'ixun Abraham cacëxa. Nucën Papa Dios ax ca an uni bamacëbi tsótécënun báisquimiti 'ianan an aín sinanëinshi, 'aíma 'icëbi, ñu unioçë a 'icën.

¹⁸ Nucën Papa Diosan “Min rëbúnqui ca 'aisamaira uni 'iti 'icë” quixun cacëxun ca Abrahamnën sináncëxa, Nucën Papa Diosan 'ë cacësabi oi ca 'ën rëbúnqui 'aisamaira 'iti 'icë quixun. Uisai cara usai 'iti 'icë quixun 'unánquinmabi ca ami catamëquin, Nucën Papa Dios quicësabi oi ca 'iti 'icë quixun sináncëxa. ¹⁹ Abraham cien baritiañusa 'aish cushima 'imainun ca aín xanu Sara axribi xëni 'aish tuatisama 'iacëxa. Usa 'ixunbi ca Abrahamnën —uisa 'aish carana bëchicëñu 'iti 'ai —quixun 'unánquinmabi —Nucën Papa Diosan 'ë cacësabi oi ca aséribi 'iti 'icë —quixun sináncëxa. ²⁰ Usai ca 'itima 'icë quixun sinánquinma, Nucën Papa Diosan ca aséribi aín quicësabi oquin 'ati 'icë quixun sinani ami catamëquin ca Abrahamnën Nucën Papa Dios rabiácëxa. ²¹ Rabiquin ca, an ca aséribi cushi 'ixun ax quicësabi oquin ñu 'ati 'icë quixun sináncëxa. ²² Usai 'ía ax ami catamëcë cupíshi ca

Nucën Papa Diosan Abraham asérabi upí uni 'icë isacëxa.

²³ An iscëx ca ami catamëcë cupí Abraham upí uni 'icë quixun cuënëomia 'aínbi ca a banax Abrahamishi ñuiquinma, ²⁴ nuribi ñuiquin Nucën Papa Diosan aín uni cuënëomia 'icën. Usa 'ain cananuna Nucën Papa Dios, an Nucën 'Ibu Jesús bamacëbi baísquimia, an ca ami catamëcë cupíshi nu upí isia quixun 'unánti 'ain. ²⁵ Nucën Papa Diosan ca nun 'uchacama téréncë 'aíshnu upí 'inúan bamanun 'imitancëxun Jesucristo baísquimiacëxa. An usoquin 'á 'aínnu ami catamëtia ca Nucën Papa Diosan nu upí isia.

5

Jesucristomi catamëcë cupía uni Nucën Papa Diosan iscëx upí 'aish xëñibua 'aínbi abë 'iti bana

¹ Usai nux Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë 'icë, a cupí ca Nucën Papa Diosan nu upí isia. Usaquian iscëx cananuna abë upí 'ain, Jesucristo cupí. ² Jesucristomi catamëcë cupíshi cananuna uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan nu nuíbaquin nu ainan 'inun 'imia quixun 'unanin. Usoquin 'unani cuëenquin cananuna, nux cananuna Nucën Papa Diosnan 'aish aín nëtënu abë 'iti 'ai quixun 'unanin. ³ Usaquin sinánquin cananuna uisai cara ñu 'icëbëtanbi ami sinánti ëníma cuëenin. Cananuna 'unanin, tëmëraquinbi tanshiquin cananuna upiti Jesucristomi catamëti 'unánti 'ai quixun. ⁴ Tëmëraíbi an 'imicëx masá nuitutima ami catamëcë 'aish cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. An iscëx upí 'ixun cananuna 'unánti 'ain, asérabi cananuna aín nëtënu abë 'iti 'ai quixun. ⁵ An ca —asérabi camina 'ëbë 'iti 'ai — quixun caquin nu paraníma. An ca aín Bëru Ñnunshin Upí nubë 'inun nu 'inánxa. Nubë 'ixun ca nu 'unánmia uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan nu nuibatia quixun. An

ca asérabi nu nuibatia quixun 'unánquin cananuna, nux cananuna asérabi aín nētēnu abē 'iti 'ai quixun 'unanin.

⁶ Nucēn Papa Diosan nu nuibaquin mēníosabi oi ca, nuxbi nun 'ucha tērēni iétima 'aínbi Cristo aín bamati nētē ucēbē, unicaman 'ucha tērēnux bamacēxa. ⁷ Uinu 'icē uníxbi ca bētsi uni cupí bamatima 'icēn, ax upí uni 'aínbi. Usa 'aínbi sapi ca asérabi upí uni 'icē axa bamati rabanan cuni bētsi uni bamati 'icēn. ⁸ Usa 'aínbi ca Nucēn Papa Diosan nuxnu 'uchañu 'icēbi nu nuibaquin nun 'ucha tērēnuxa Cristo bamanun mēnícíēxa. Usaquian mēnío sinánquin cananuna 'unanin, uisaira oquin cara nu nuibatia quixun. ⁹ Cristo bama cupí nun 'ucha tērēncē 'aish cananuna Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ain. Usa 'aish cananuna anúan Nucēn Papa Diosan camabi unin ñu 'acē isti nētēn an iscēx upí 'aish asérabi 'uchocēma 'iti 'ain. ¹⁰ Nuxnu 'atimaquinshi sinani ami sináncēma 'icēbi ca aín Bēchicē bama cupí Nucēn Papa Diosan nun 'ucha tērēnquin nu nuibaquin ainan 'imiāxa. Nu nuibaquin ainan 'imicē 'icē ca Jesucristo bamaxbi baísquicē ax nubē 'ixun nuxnu asérabi upí 'inun nu 'imia. ¹¹ Usaquin 'imicēx cananuna —Nucēn 'Ibu Jesucristo a cupí cana Nucēn Papa Diosnan 'aish abē upí 'ai —quixun 'unani cuēēinra cuēēnin.

Adán 'iá 'imainun Jesucristo usai 'iá bana

¹² Usa 'ain ca an pain ñu 'atima 'á achúshi uni a cupíshi camabi unin ñu 'atima 'ati 'unánquin 'aia. Aín 'ucha cupí ca a uni bamacēxa. A uníxa 'atima ñu 'atancēx bama 'ain ca camabi uni atun 'ucha cupí aín bamati nētē ucēbē Nucēn Papa Diosbē 'itimoí bamaia. ¹³ Unían ax quicēsa oquin 'ati bana 'aíma pan 'aínbi ca unin ñu 'atima 'ati 'unáncēxa. Usa 'aínbi ca ax quicēsabi oquin 'ati bana 'aíma 'ain, anun uni 'uchoti bana 'aíma 'iacēxa.

¹⁴ Usa 'aínbi ca Moisés 'aíma pan 'ain Adanën rëbún-quicama 'uchatancëx bamacëxa, Adanëxa Nucën Papa Diosan cacësa oi 'ima 'uchásari 'imabi. Adán cupía camabi uni 'uchacë 'aínbi ca axa a caxu uti a cupíira camabi unin 'ucha tërécë 'iti 'icën.

¹⁵ Adán cupía unicama 'uchañu 'aínbi ca Nucën Papa Diosan a 'uchacama tërécë 'inun mëníocëxa. Adanëxa Nucën Papa Diosmi 'uchacë cupí ca 'aisamaira uni Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamaia. Usa 'aínbi ca achúshi uni, Jesucristo, a cupía 'aisamaira uni cupíoima abë nëtétimoi 'inun Nucën Papa Diosan mëníocëxa. ¹⁶ Achúshi uníxa 'ucha cupí ca camabi uni Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacëxa. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan atun 'uchacama 'itsaira 'icëbi acama tërénquin nëtétimoi abë 'inun uni iémia, cupí ñucáquinmabi. Adanëxa 'uchatancëx bama 'aían camabi uni usaribiti 'ucha 'aínbi ca Cristo cupíira, atun 'uchacama tërécë 'aish, abë upí 'inun Nucën Papa Diosan uni iémia. ¹⁷ Achúshi unia 'uchá cupí ca camabi uni 'uchañu 'aish Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamaia. Usa 'aínbi ca uicama cara Nucën Papa Diosan nuibaquin atun 'ucha tërénquin upí isia, acamax Jesucristo cupí bëtsi sinánñu 'ixun, upí ñu 'atancëx Nucën Papa Diosbë nëtétimoi aín nëtënu 'iti 'icën.

¹⁸ Ënëx ca ësa 'icën. Adán cupía camabi uni 'uchocë 'aínbi ca Nucën 'Ibu Jesucristonën bamaquin camabi uníxa 'uchocëma 'ianan Nucën Papa Diosnan 'inun mëníocëxa. ¹⁹ Achúshi uni, Adán, axa Nucën Papa Dios quicësabi oi 'iáma cupí ca 'aisamaira uni 'uchañu 'icën. Usa 'aínbi ca bëtsi uni, Jesucristo, axira Nucën Papa Dios quicësabi oi 'iá cupí 'aisamaira uni Nucën Papa Diosan upí isia.

²⁰ Unían —nux cananuna 'uchañuira 'aish upíma 'ai —quixun 'unánun ca Nucën Papa Diosan uisai cara uni 'iti

'icë quicë bana Moisés cuënëomiacëxa. 'Uchañuira 'icëbi uni nuibairaquin ca Nucën Papa Diosan atun 'uchacama tērécë 'inun mēniócëxa. ²¹ Usoquin mēniócëx ca camabi uni aín 'ucha cupí Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamati 'aíshbi Nucën 'Ibu Jesucristo cupí aín 'ucha tērécë 'ianan bētsi sínánñu 'ixun upí ñu 'atancëx Nucën Papa Diosan nētēnu abë xēnibua 'aínbi 'iti 'icën.

6

Ainan 'aish 'uchatēcēnuxma Cristo cupí Nucën Papa Diosnan 'iti bana

¹ ¿Nux 'uchañuira 'icëbi ca Nucën Papa Diosan Jesucristo cupí nu upí isia quixun sinani caranuna uisari quití 'ain? ¿Nucën Papa Diosan nu nuibaquin nun 'ucha tērēntēcēnun caranuna amiribi amiribi 'uchati 'ain? ² Usama ca. Nun 'ucha cupí Jesucristo bama 'ain cananuna nux 'uchatēcēnuxma abë bamacësa 'ain. Usa 'aish cananuna unin bamaquin aín 'ucha ashiquin ěncësa usaribi 'ain. ¿Usa 'aish caranuna uisa cupí 'uchaíshi tsóti 'ain? ³ Cananuna usai 'itima 'ain. ¿Jesucristonēn uni ax ca nashimicë 'aish 'uchatēcēntimoí Cristobë bamacësa 'icë quixun caramina 'unaniman? ⁴ Nux nashimicë 'aish cananuna Jesucristo, nun 'ucha cupí bama 'ain 'uchatēcēntimoí abë bamacësa 'ian. Usa 'aish cananuna bamacëbia Nucën Papa Diosan Jesucristo, aín cushínbi baísquimia cupí, usaribi 'aish bētsi sínánñu 'ianan bēráma 'icēsai 'itēcēntima oquin Nucën Papa Diosan 'imicë 'ain.

⁵ Nubëa Cristo 'ain cananuna abë bamacësa 'aish axa bamatancëx bētsi 'inun baísquicēsariibi 'iti 'ain.

⁶ Cananuna 'unanin, Cristonanma pain 'ixun cananuna ěnquinma nux cuēñcësa oquinshi ñu 'atima 'acën. Usa ñu sínántēcēnuxunma cananuna Cristobë bamacësa 'ixun 'uchati sínántēcēntima 'ain. Uní bamacé an ca ñu 'aisama 'atí sínántēcēnima. Usaribi oquin cananuna nux Cristobë

bamacësa 'ixun ñu 'atima 'atëcënti sinántima 'ain. ⁷ Usa 'aish cananuna unían bamaquin aín 'ucha ashiquin ëncësa usaribi 'ain. ⁸⁻⁹ Cananuna 'unanin, bamaxbi baísquia 'aish ca Cristo únsaran něténbi bamatëcëntima 'icën. Axa bamatëcënti ca 'aíma 'icën. —Usa ca —quixun 'unánquin cananuna ësaquinribi 'unanin, nun 'uchacama ëni Cristobë bamacësa 'aish cananuna abë baísquicësa 'aish xëñibua 'aínbi abë 'iti 'ain. ¹⁰ Cristo ax ca camabi unían ñu 'atima 'acëcama něténux achúshitishi bamacëxa. Bamatancëx, bamatëcëntimoi baísquia 'aish ca ax Nucën Papa Dios cuëncësabi oíira 'ia. ¹¹ Usaribiti camina mitsux Cristobë bamacësa 'ixun mitsun 'ucha ashiquin ëncë 'aish, abë baísquicësa 'aish Jesucristo 'icësaribiti Nucën Papa Dios cuëncësabi oíira 'iti 'ain.

¹² Usa 'ixun camina 'uchañu 'aish 'atima sinánñu 'ixun mitsun sináncësa oquinshi 'aisama ñu 'atima 'ain. ¹³⁻¹⁴ Cristonanma 'ixun uisa ñu cara 'atima 'icë quixun 'unánquinbi 'á 'aíshbi camina Cristo cupí Nucën Papa Diosan uni 'aish usai 'iman. Usa 'aish camina mitsux Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iá 'aíshbi bërí aín uni 'aish ax cuëncësabi oi 'iti 'ain. Usa 'ixun camina mitsun mëcën, mitsun taë, mitsun namicama anun ñu 'aisama 'aqinma Nucën Papa Dios cuëncë ñuishi 'ati 'ain.

An ñu mëëmicë unin uni ñu mëëxuncësaribi oquin 'uchañu unin ñunshin 'atimanën 'apu ñu mëëxuncë bana

¹⁵ ¿Axa quicësabi oínu 'iti bana quicësabi oquinu 'acë cupíma ami catamëtiaishi ca Nucën Papa Diosan 'ën 'uchacama tërénti 'icë quixun sinánquin, caranuna amiribi amiribi 'aisama ñu 'atëcënti 'ain? Cananuna 'atima 'ain. ¹⁶ Camina upí oquin 'unanin, mitsun uni itsi —'ëx cana min uni 'iisa tani —quixun catancëxun camina aín uni 'ixun ax quicësabi oquinshi ñu 'axunti 'ain. Usaribiti ca uni ñunshin 'atimanën 'apu cuëncësa oquinshi 'acë 'aish aín uni 'icën. Aín uni 'aish ca Nucën Papa Diosbë

'itimoï bamati 'icën. Usa 'aïnbi ca uni itsix Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin 'acë 'aish aïn uni 'ianan an iscëx upí 'icën. ¹⁷⁻¹⁸ Mitsux ñunshin 'atimanën 'apu cuëencësa oquinshi 'acë 'iá 'aishbi camina bërí usama 'ain. Camina a aïn unicaman mitsu 'unánmicë bana Cristo ñuicë sinánan a bana quicësabi oquin 'ain. Mitsun ñu 'atima 'ácama ëncë 'ixun camina Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin ñu upíshi 'ain. Usaquinmi 'aia mitsu 'unánquin cana cuëenquin Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun cain. ¹⁹ Mitsúxmi unin sináncësa oquin sináncë 'icë cana mitsúnmi cuaisa banáinshi mitsu ñuixunin. Bëráma camina mitsun męcën, mitsun taë, mitsun namicama anun ñu 'atima 'atishi sinánquin usoquinshi 'acën. Usoquin 'á 'ixunbi camina bërí mitsun męcën, mitsun taë, mitsun namicama anun ñu upíshi 'ati sinánquin usoquinshi 'ati 'ain, usaquinmi 'acëbëa Nucën Papa Dios cuëenun.

²⁰ Ñu 'atima 'atishi sináncë 'ixun camina mitsun bëráma Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin 'ati sinánma 'ain. ²¹ Ñancábi camina usa ñu 'acën. Mitsúxmi usai 'iá sinani camina bërí rabinin. Usa ñucama 'ati an ëncëma unix ca usabi 'aish ashiti Nucën Papa Diosbë 'itimoï bamati 'icën. ²² Mitsúnmi ñu 'atima 'atęcënxunma 'anun Nucën Papa Diosan 'imicë 'ixun camina ax cuëencësabi oquin 'ain. Usoquin 'aia ca Nucën Papa Diosan mitsu an iscëxmi upí 'inun 'imia. 'Imianan ca nětétimoïmi abë 'inun mitsu 'imia. ²³ Aïn 'ucha cupí ca uni iétimoï bamati 'icën. Usa 'aïnbi ca axa aïn 'ucha těrénun Nucën 'Ibu Jesucristomi catamęcë unicama a abë xenibua 'aïnbi 'inun Nucën Papa Diosan iémia.

7

Usai ca uni 'iti 'icë quicë bana

¹ 'Ën xucéantu, mitsúnribi a bana 'unáncë 'ixun camina 'unanin, bamacëma pain 'ixuinshi ca unin atúan ax

quicēsabi oquin 'ati bana axa quicēsabi oquin 'ati 'icē quixun. Bamaxun cuni ca a bana quicēsabi oquin 'atima 'icēn. ² Ēsa ca. Nun ax quicēsabi oquin 'ati bana ca quia, bēnēñu xanun ca aín bēnē bamacēma pain 'icē ěntima 'icēn. Aín bēnē bamacēbē cuni ca bēnutisa tani bēnuti 'icēn. ³ Aín bēnē bamacēma 'aían bētsi unibē 'iti ca 'ucha 'icēn. Usa 'aínbi ca aín bēnē bamacēbētan 'aisa tanquin uni itsi bēnēoti 'icēn. Usaquian bēnēoti ca 'uchama 'icēn. ⁴ 'Ēn xucēantu, usaribi camina mitsux 'ain. Usai uni 'iti bana quicēsa oíshi 'iá 'aíshbi camina bērí abē axa bamaxbi baísquicē Cristo ami catamēti, aín bana quicēsabi oíshi 'in. Usa 'ixun camina ax cuēñcēsabi oi 'iquin Nucēn Papa Dios cuēñmin. ⁵ Ainanma pain 'aish nux cuēñcēsabi oi 'iquin cananuna, ñu 'atima 'ati ca 'aisama 'icē quicē bana 'unánxunbi nun sinan upíma 'ixun, usa ñu 'acēn. Usa ñu 'acē 'aish cananuna Nucēn Papa Diosbē 'itimoí bamati 'iacēn. ⁶ Usai 'iá 'aíshbi cananuna nun, ax quicēsabi oquin 'ati bana axa quicēsabi oquin 'acē cupíma, Cristomi catamētishi ainan 'ixun aín Bēru Ñunshin Upi-tan sinánmicēxun bētsi oquin sinánquin Nucēn Papa Dios cuēñcēsabi oquinshi 'ain.

Nun sinán upíma cupí cananuna 'atima ñu 'ai quicē bana

⁷ A bana, uisa ñu cara 'ati 'icē, uisa ñu cara 'atima 'icē quicē, a banacama ca asábi 'icēn. A bana 'aíma 'ain cananuna uisa ñuxira cara 'atima 'icē quixun 'unánma 'itsían. A bana “mix camina bētsi unin ñu minan 'inun cuēñcē 'itima 'ai” quicēma 'ain cananuna usai 'iti ca 'aisama 'icē quixun 'unánma 'itsían. ⁸ A bana usai ca uni 'itima 'icē quicē, ax asábi 'aínbi cananuna nun sinan upíma 'aish, a bana 'unáncē 'aíshbi usai 'icē cupí 'uchoti 'iacēn. A bana, usai ca uni 'itima 'icē quicē, ax 'aíma 'ain ca anun nu 'uchoti bana 'aíma 'itsíanxa. ⁹ 'Ēn uisa ñu cara 'ati 'icē, uisa ñu cara 'atima 'icē quicē bana 'unánma

'ixun cana ñu 'aisama 'aquinbi usaquin 'ati ca 'aisama 'icë quixun 'unánma 'ain. Usai 'itancëxunbi cana a bana 'unáncën. 'Unánquin cana ñu 'atima 'ati ax ca 'uchaira 'icë quixun 'unánxunbi 'acë 'aish 'ën 'ucha cupí Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamati 'iacën. ¹⁰ Èsa ca. A isía ax cuëncësabi oi, usai aín uni 'inuan Nucën Papa Diosan 'inan bana, ax quicësabi oi 'icëma cupí 'uchocë 'aish cana Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamati 'iacën. ¹¹ A bana quicësabi oquin 'ai cana 'uchatima 'ai quixun sinaníbi a bana quicësabi oíra 'icëma 'ixun cana, uisaira carana 'uchai quixun sinani bënëácën. A bana asábi 'aínbi a bana cupí 'uchocë 'aish cana Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamati 'iacën.

¹² Usa 'ain cananuna 'unanin, nun ax quicësabi oquin 'ati banax ca upí 'icën, a bana uisa ñu cara 'ati 'icë, uisa ñu cara 'atima 'icë quicë, ax ca asérabi upí 'icën. ¹³ ¿A bana asérabi upí 'aínbi caranuna a bana cupí Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamati 'ain? Usama ca. Nun sinan upíma 'ixun ñu 'atima 'ai cananuna Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamati 'iacën. Usai 'iquin cananuna 'unáncën, 'uchati ca 'aisama 'icë quixun. Usa 'ixun cananuna uisa ñu cara upí 'icë, uisa ñu cara 'aisama 'icë quicë bana axa asérabi 'aínbi ax quicësabi oquin 'acëma 'aish cananuna 'aisama 'ai quixun 'unáncën.

¹⁴ Cananuna 'unanin, a bana uisa ñu cara 'ati 'icë, uisa ñu cara 'atima 'icë quicë, ax ca upí 'icë quixun. A bana asábi 'aínbi cananuna Jesucristonanma 'aish nun sinan 'aisama 'ixun ñu 'atima 'atishi sináncën. ¹⁵ Upí ñu 'aisa tanquinbi cananuna nun sinan upíma 'ixun 'aiman. A 'aquinma cananuna a nun 'aisama tancë ñu a 'ain. Uisa 'ixun carana 'ën a 'aisa tancë ñu upí 'aquinma a 'ën 'aisama tancë ñu 'atima a 'ai quixun cana 'unaniman.

¹⁶ Ñu 'aisama 'acë 'ixunbi, usaquin ñu 'ati ca 'aisama 'icë

quicë bana 'unánquin, 'ën usa ñu 'aisama tania isquin ca unin 'unánti 'icën, 'ën sináncëx ca a bana upí 'aish cuati 'icë quixun. ¹⁷ 'Aisama tanquinbi cananuna ñu 'atima 'ain, nun sinan upíma cupí. ¹⁸ 'Ënëx ca ësa 'icën. Cananuna 'unanin, nun sinan upíma 'ixun cananuna ñu upí 'atima 'ain. Ñu upíshi 'aisa tanquinbi cananuna nun sinan upíma 'ixun 'aiman. ¹⁹ Nun 'aisa tancë ñu upí a cananuna 'aiman. Nun 'aisama tancë ñu 'atima a cananuna 'ain. ²⁰ Nun ñu 'atima 'atëcëinsama tanquinbi 'acë ax ca nunbi cuëênquin 'acëma 'icën. Nun sinan upíma 'ixun 'acë ca ax 'icën.

²¹ Nun 'unáncëx ca ësa 'icën: Ñu upíshi 'ati sinánquinbi cananuna bënëncëinshi ñu 'atima 'atëcënin. ²² Nun nu-itu mëu cananuna asérabi Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'aisa tanin, axa usañu 'inun quicë bana ca upí 'icë quixun 'unánquin. ²³ Usaquin 'unánquinbi cananuna nun sinan 'atima 'ixun bëtsi oquin sinanin. Usaquin sinánquin cananuna ñu 'atima 'atëcënti sinanin. Sinántancëxun cananuna 'atëcënin.

²⁴ Usa 'aish cananuna masá nuituirai sináncasmáin. ¿Nun sinan upíma 'aish Nucën Papa Diosbë 'itimoí bamaíma 'inun cara uin nu iémiti 'ic? ²⁵ An nu iémiti ax ca Nucën Papa Dios 'icën, Nucën 'Ibu Jesucristo cupí. An ca nu iémiti 'icë quixun 'unánquin cananuna —asábi ca — quixun cain. Usa 'ain cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'ati 'ixunbi cananuna nun sinan upíma 'ixun ñu 'atima 'ain. Usaquin 'axunma 'anun ca Nucën Papa Diosainshi nu iémiti 'icën.

8

Aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicéxa Nucën Papa Diosan unicama bëtsi sinánñu 'iti bana

¹ Usa 'ain ca uicamax cara Cristo Jesús abë 'icë, acama Nucën Papa Diosan 'uchoima. Usa unicamax ca Cristo-nanma uni 'icë sai ax cuëncësarishi 'ima, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oi 'ia. ² Nuxnu ami catamëcë 'aish Cristo Jesús bë achúshisa 'icë ca aín Bëru Ñunshin Upí nubë 'ixun ñu 'atima, a 'aia uni Nucën Papa Dios bë 'itimoi bamati, a 'atëcënxunma 'anun nu 'imi axa. ³ Uisa ñux cara 'ati 'icë, uisa ñux cara 'atima 'icë quicë bana a 'unánquinbi ca aín sinan upí ma 'ixun unin a bana quicësabi oquin 'atima 'icën. Usa 'aínbi ca unían a bana quicësabi oquin 'anun quixun Nucën Papa Diosan aín Bëchicë, nusaribi uni 'inun, xuacëxa. Xutancëxun ca aín Bëchicë, 'uchañuma 'aish bia camabi unin 'ucha cupí bamanun 'imi quin uni, aín 'uchacama téréanan 'uchatëcëanxma 'inun mënócëxa. ⁴ Nuxnu uisa ñu 'ati cara upí 'icë quicë banaxa quicësabi oquin 'anan, nunbi 'atima ñu 'ati sinánquinbi tënëquin a 'aí ma, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oi 'inun ca aín Bëchicë bamanun Nucën Papa Diosan 'imi acëxa.

⁵ An Jesucristomi sinánquinma aín cuëncësa oquinshi 'ati sináncë unin ca ënë nëtënu 'icë ñuishi 'ati sinania. Usa 'aínbi ca axa Jesucristomi sináncë unin Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ixun an sinánmicësabi oíshi 'iti sinania. ⁶ An Nucën Papa Dios cuëncësoi 'iti sinánquinma ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë uni, ax Nucën Papa Diosnanma 'aish abë 'itimoi bamati 'icën. Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oíshi 'iti sináncë uni, ax Nucën Papa Dios bë upí 'aish abë nëtétimoi tsóti sinani chuámarua tani cuënia. ⁷ An ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë uni an ca Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'iti sinanima. Usa 'ixun ca asé rabí aín bana 'unáncëma 'aish ami nishcësa 'ixun añu ñu cara 'aia tania a ñu 'aia. Usaquin 'aquin ca Nucën Papa Diosan bana cuaisama tanan a bana quicësabi oquin

'aima. ⁸ Usa 'ain ca axa ënë nëtënu 'icë ñuishi sinani atun cuëncësa oíshi 'icë unicama an Nucën Papa Dios cuëemima.

⁹ Usa 'aínbi camina mitsux usama 'ain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí mitsubë 'ain camina an ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë unin sináncësa oquin sinánquinma, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquinshi sinanin. Uicamax cara aín Bëru Ñunshin Upíñuma 'icë, acamax ca Cristonanma 'icën. ¹⁰ Aín 'ucha cupí ca camabi uni bamaia. Usa 'aínbi camina mitsux, Cristo mitsubë cupí, Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. Usa 'ain ca mitsun namíxa bamacëbëbi mitsun bëru ñunshin bamatimoí Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën. ¹¹ Nucën Papa Dios, an Jesús bamacëbi baísquimia, aín Bëru Ñunshin Upí mitsubë 'ixun ca an Cristo Jesús bamacëbi baísquimia anbi mitsuribi bamacëbi Cristo utëcëncëbëtan baísquimiti 'icën, aín Bëru Ñunshin Upí mitsubë 'ain.

¹² 'Ën xucéantu, mitsu cana cain, nux Jesucristonan 'aish aín Bëru Ñunshin Upí nubë 'ain cananuna ënë nëtënu 'icë ñuishi sinani nux cuëncësa oi 'itima 'ain. ¹³ Axa ënë nëtënu 'icë ñuishi sinani aín cuëncësa oíshi 'icë uni ax ca Nucën Papa Diosnanma 'aish abë 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquin ñu 'atima 'ati ëncë uni, ax cuni ainan 'aish Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën.

¹⁴ Uicaman cara an sinánmicëxun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquin 'aia, acamax ca aséabi Nucën Papa Diosan bëchicë 'icën. ¹⁵ Usa uni camina mitsux 'aín. Mitsu aín bëchicë 'imiquin ca Nucën Papa Diosan mitsúxmi bëráma 'iásaribiti mitsun 'ucha cupí ami racuétëcënnun 'imicëma 'icën. Aín Bëru Ñunshin Upí an ca, ainan 'aish cuëenquinu Nucën Papa Dios, Paponun nu 'imia. ¹⁶ Aín Bëru Ñunshin Upitanbi ca

nun nuitu mēúxun nu 'unánmia, nux cananuna asérabi Nucèn Papa Diosan bëchicë 'ai quixun. ¹⁷ Aín bëchicë 'icë ca Nucèn Papa Diosan ax quicësabi oquin nu 'aquianan aín nētënu abë 'inun nu 'imiti 'icën. Ainan 'icë ca Nucèn Papa Diosan Cristosaribi nu 'imiti 'icën. Cristonan 'ixúnu tēmëraquinbi ax cuëncësabi oquin 'ati ëncëma 'icë ca Nucèn Papa Diosan nuribi aín quicësabi oquin aín nētënu Cristobë 'inun nu 'imiti 'icën.

¹⁸ Ën cana —asérabi ca usai 'iti 'icë —quixun 'unanin. Ënë nētënuax Cristonan cupí tēmëracë 'ixunbi cananuna Cristobë aín nētënu 'aish cuëenquin —'ën tēmëratu ca asábi 'iaxa —quixun sinánti 'ain. ¹⁹⁻²⁰ Cristo utëcëntamainun ca axbi 'iti 'aíshmabi, usai 'itioquian Nucèn Papa Diosan mëníosabi oi camabi ñu tēmëranan cëñutia. Unin 'ucha cupí usai tēmëranan chëquiti 'ixunbi ca camabi ñu 'imainun camabi unínribi anúinra 'aímai tēmëranan chëquiti nētë cainia. ²¹ A nētë ucëbëtan ca Nucèn Papa Diosan aín bëchicëcama cuëeni Cristosaribi 'inun 'imiti 'icën. 'Imianan ca camabi ñuxa chëquitécënunma ío 'imiti 'icën. Uisairai cara Nucèn Papa Diosan bëchicëcama Cristosaribi 'iti 'icë quixun ca camabi ñu, a Nucèn Papa Diosan unio, an istisa tanquin Nucèn Papa Diosan atu isminun quixun bënëquin cainia. ²² Cananuna 'unanin, nētë íóñu a pain unioçëxbi uni 'ucha cupía camabi ñu, uniribi, tēmëranan chëquiti oquin Nucèn Papa Diosan 'imiá 'aish ca bërí usai 'ia quixun. Usa 'ixunbi ca Nucèn Papa Diosan íotëcënun cainia, anun bacénti nētëan xanun tēmëraquin aín bacénti caíncë, usaribi oquin. ²³ Camabi ñun a Nucèn Papa Diosan íotëcënun caínmainun cananuna nunribi Nucèn Papa Diosan nu íotëcënun bënëquin cainin. Nucèn Papa Diosan nu aín Bëru Ñunshin Upí nubë 'inun 'inancë 'ain cananuna 'unanin, an ca asérabi camabi aín bana quicësabi oquin

nu 'imiti 'icë quixun. Usaquin 'unánquin cananuna nun aín bëchicë 'aish aín nètënu bëtsi namiñu 'iti cainin. ²⁴ Nux Cristomi catamëti ainan 'aish abë nètétimoi tsónun iémiquin ca Nucën Papa Diosan uisoquin cara nu 'imiti 'icë quixun isnuxun caínun nu iémiacëxa. Nua camabi an cacësabi oquin 'imicë 'ixun cananuna, bëtsi cananuna 'iti 'ai quixun sinánquin caíntsiánxma. ²⁵ Usa 'aínbi cananuna usaquin nu 'imicëma pain 'ixun usai 'iti cainin. Cananuna —bëtsi cana 'iti 'ai —quixun sinánquinbi uisa caranuna 'iti 'ai quixun 'unánquinmabi a isnuxun —asérabi ca usai 'iti 'icë —quixun cuëenquin cainin.

²⁶ Uisa caranuna 'iti 'ai quixun isnuxun cainia ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí an nuxnu tëmëraiabi nu 'aquinia. An nu 'aquinun quixun caquinbi cananuna uisaquin cai carana Nucën Papa Diosbë banati 'ai quixun upí oquin 'unaniman. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí anbi nu Nucën Papa Dios ñucáxunia. Usoquin nu 'aquinquin ca nun nu a Nucën Papa Dios ñucácëma banacama a nu ñucáxunia. ²⁷ An ca Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin aín unicama a ñucáxunia. Usa 'ain ca Nucën Papa Dios, an camabi unin nuitu mëu sináncë ñu 'unáncë, an uisa ñu cara aín Bëru Ñunshin Upitan nu ñucáxunia a cuatia.

Uisai cara ainan 'inun Nucën Papa Diosan cáiscë unicama 'iti 'icë quicë bana

²⁸ Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca uisa ñu cara 'ia abi, ax ami sináncë unicamaxa an 'aquincëx, upí 'inun mëníoxunia, atúan ax cuëencësabi oquin ñu 'amainun. A unicama ax cuëencësabi oquin ainan 'inun sinánmicë 'ixun ca Nucën Papa Diosan usoquin 'aia. ²⁹ Ui unicama cara ainan 'iti 'icë quixun 'unánquin ca Nucën Papa Diosan aín Bëchicëñëxa aín unicaman cushi 'inun atux aín Bëchicë 'icësaribiti 'inun mëníocëxa. ³⁰ Uicamax cara

usai ainan 'iti 'icë quixun 'unánquin ca Nucën Papa Diosan acama an sinánmicëxa ami catamëtia atun 'uchacama tērénquin ainan 'imiaxa. 'Imiquin ca atux aín nētënu abë 'iti 'imiaxa.

³¹ ¿A ñucama sinánquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan bërúancë 'icë ca an ëncëma 'icë uínbi uisashi cara oquinbi a nubë ënanamima. ³² An ca —'ën Bëchicë ca bamatima 'icë —quiquinma nun 'uchacama cupía bamanun ënë nētënu aín Bëchicë xuacëxa. Usa 'ixun ca aín Bëchicë cupínu nux upitax tsónun nu 'imianan anun nu upitax tsóti ñucamaribi nu 'inánti 'icën. ³³ ¿An ainan 'inun caíscë unicamaxa an iscëx upí 'ain cara uin Nucën Papa Dios —min unix ca 'uchaxa —quixun cati 'ic? Usaquin cacëxunbia an —ax ca 'uchañuma 'icë —quixun cati ca Nucën Papa Dios 'icën. ³⁴ ¿Uin cara nu 'uchoti 'ic? Cristo bamacëbia Nucën Papa Diosan baísquimicë, an ca aín nētënu abë 'Apu 'aish aín mëqueu 'ixun, nu Nucën Papa Dios ñucáxunia. Ñucáxuncë 'ixun ca an asérabi nu 'uchotima 'icën. ³⁵ ¿Uinu 'icë unin cara Cristocëñun nu ënananmiti 'ic? Ca 'atima 'icën. Nuxnu tēmëranan masá nuituanan bëtsi unin bëtsi bëtsi ocë 'ianan 'acëñuma 'ianan chupañuma 'ianan bamatisa 'ianan unin 'aisa tancë 'iti, a ñucamanribi ca Cristocëñun nu ënananmitima 'icën. ³⁶ Ësai ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo quia:

Nuxnu minan 'icë ca unin numi nishquin nuibaquinma nu bëtsi bëtsi oia. 'Aracacë ñuinacama 'anuxun 'acësa oquin ca nu 'aisa tanquin bëtsi bëtsi oia.

³⁷ Usa ñu 'icëbëtanbia Cristonën nu nuibaquin cushiocëx cananuna ami catamëti ëníma amiira cushiin, tēmëracëma pain 'aíshnu 'icësamairai. ³⁸ Usa 'ain cana asérabi 'unanin, Nucën Papa Dioscëñun an nu ënananmiti ñu ca 'aíma 'icën. Nux bamati 'imainun nun tsóti 'imainun ángelcama 'imainun ñunshin 'atimacama 'imainun uisa cushi cara, acama 'imainun axa bërí uisai cara 'icë uisa ñucama cara, 'imainun axa uisai cara 'iti, a

ñucamanbi ca Nucën Papa Dioscëñun nu ënananmitima 'icën. ³⁹ Ñunshin 'atimanën 'apucama 'imainun, uisa ñunshin cara, acama 'imainun ënë nëtënu 'icë 'apucamaribi 'imainun axa naí manámi 'icëcama 'imainun axa naí meu 'icëcamaribi, 'imainun uisa ñucama cara Nucën Papa Diosan unio 'icë, acamanbi ca Nucën Papa Dioscëñun nu ënananmitima 'icën. Uisaira oquin cara an nu nuibatia quixun ca Nucën Papa Diosan Jesucristo ënë menu xuquin nu ismiacëxa.

9

Israelnën rëbúnqui ainan 'inun Nucën Papa Diosan caísa

¹ Cristonan 'ixun cana cëmëquinma ënë banaribi mitsu cain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ë 'unánmicëxun cana 'ën nuitu mëu 'unanin, 'ën mitsu bërí caisa tancë bana ënëx ca aséabi 'icë quixun. ² Ësaquin cana mitsu cain, judíos unibu 'ën aintsicama Jesucristonanma 'icë, imébi nëténbi sinani cana 'aisamaira masá nuitutin. ³ Usai 'iti 'aínbi atúxa Cristonan 'inun 'ëx ainanma 'aish Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin 'acë 'iisa cana tanin. ⁴ 'Ën aintsicama judíos unibu atux ca 'ësaribi Israelnën rëbúnqui 'icën. Israelnën rëbúnqui, judíos unicama, ca Nucën Papa Diosan aín uni 'inun caísacëxa. Caístancëxun ca, aséabi ca ax Dios 'icë quixun 'unánun, Israel unicama aín cushi ismianan aín pëcacë aribi ismiacëxa. An ca atu ainan 'imiquin atúan uisai cara ainan 'aish 'iti 'icë quixun 'unánun aín banacama Moisés cuënëomiacëxa. Cuënëomiquin ca anuxun a rabiti xubu 'atancëxun cara uisoquin a rabiti 'icë quixun canan uisaira oquin cara an atu bërúanti 'icë quixun cacëxa. ⁵ Israel unicamax ca Abraham 'imainun Isaac 'imainun Jacob, Israelribi cacë, acaman rëbúnqui 'icën. Uni 'aish ca Cristonën 'unánparibi Israelnën rëbúnqui 'iacëxa. Ax Diosribi 'aish ca camabi uni, camabi ñun 'ibu 'ianan

ángelcaman 'iburibi 'icën. A ca camabi unin xëñibua 'aínbi rabiti 'icën. Usai ca 'iti 'icën.

⁶ Israelnën rëbúnqui judíos unicama camáxira Nucën Papa Diosnanma 'aínbi cananuna sinántima 'ain, Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin Israel unicama ainan 'imíama 'icë quixun. Israelnën rëbúnqui 'aíshbi ca axa Nucën Papa Diosmi sináncëmacamax asérami Nucën Papa Diosnanma 'icën. ⁷ Nucën Papa Diosan ca Abraham cacëxa: “Min bëchicë Isaac aín rëbúnquishi ca asérami min rëbúnqui 'aish 'ën unibu 'iti 'icë” quixun. —Min bëchicë itsi aín rëbúnquicamax ca 'ën unibu 'iti 'icë —quixun ca Nucën Papa Diosan Abraham cáma 'icën. “Isaacnën rëbúnquinëxëshi ca 'ënan 'iti 'icë” quixun ca cacëxa. ⁸ Usa 'ain cananuna 'unanin, ui uníxbi ca aín chaiti cupíshi Nucën Papa Diosan uni 'itima 'icën. Nucën Papa Diosan aín bana quicësabi oquin usaquin 'imicë 'aish cuni ca uni ainan 'aish asérami Abrahamnën rëbúnqui 'ia. ⁹ Ënëx ca Nucën Papa Diosan, Isaac bëchitisama pain 'icë, Abraham cá bana a 'icën: “Achúshi baritia 'icëbëa Sara tuáñu 'ain cana minu utëcënin”.

¹⁰ Ënëribi cananuna sinánti 'ain: Rebecanën tuá rabé ax ca nucën rara Isaacnëñbia bëchicë 'iacëxa. ¹¹⁻¹³ A tuá rabé bacéncëma pain 'ixun ñu 'atima 'ati 'unáncëma 'ianan ñu upí 'ati 'unáncëma pain 'ain, ca Nucën Papa Diosan Rebeca cacëxa: “A paínmi bacéncë tuá an ca canitancëxun aín 'anáca ñu 'axunuxun 'aia” quixun. A tuá rabé aín rëbúnqui ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësairibi quia: “Esaúnën rëbúnqui 'acësamaira oquin cana Jacobnën rëbúnqui nuibatin”. Usaquin sinánquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca aín cuëncësabi oquinshi uni ainan 'inun caisia, aín ñu upí 'acë cupíma.

¹⁴ ¿Usaquian caiscë cupí caranuna —Nucën Papa Diosan ca 'atimaquin sinania —quiti 'ain? Cananuna usai quitima

'ain. ¹⁵ An ca Moisés ësoquin cacëxa: “Axa 'ëx cuëncësabi oi 'ën uni 'iti unicama a cana 'ënan 'imiti 'ain. A 'ëx cuëncësabi oquin 'ën nuibati unicama a cana nuibati 'ain”. ¹⁶ Usa 'ain cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca aín cuëncësä oquinshi uni nuibaquin ainan 'inun caisia. —Ë ca an caísti 'icë —quicë cupíma 'imainun a cuëenminuxun ñu upí 'acë cupíma, aín cuëncësä oquinshi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun uni caisia. ¹⁷ Usaribi oi ca Faraón ñui Nucën Papa Diosan bana cuëneo ësai quia: “Camabi unían 'ën cushi 'unánun cana mi Egipto menu 'icë unicaman 'apu 'imin. Mixmi 'apu 'icëbëtan 'ën min menuxun ñu 'aia chanioia cuaquin ca camabi menu 'icë unin 'ëx cana asërabi cushi 'ai quixun 'unánti 'icën”. ¹⁸ Nucën Papa Diosan ca aín cuëncësabi oquin uni raíri nuibaquin ainan 'inun 'imia. 'Imianan ca uni raíri axa 'aisama 'icë usabia 'inun 'imia.

¹⁹ Usaquian 'acë cupí sapi camina 'ë cati 'ain:

—¿Usa 'ain cara usabi 'inun 'imicë 'ixunbi uisa cupí Nucën Papa Diosan uni 'uchoin? ¿Usashia 'inuan 'imicë uni an cara usai 'inuan Nucën Papa Diosan 'imicë a bëtsi-oti 'ic? Ca 'atima 'icën. ²⁰ Mitsúnmi 'ë usaquin cacëxunbi cana mitsu cain, ¿Mitsux unishi 'aíshbi caramina Nucën Papa Diosbë cuëbicanánti 'ain? ¿Ñütë banati 'unan 'ixun cara —¿uisoti caramina ësoquin 'ë 'ai? —quixun an 'acë xanu cati 'ic? Ca catima 'icën. ²¹ An ñütë ocë xanu an ca ax cuëncësä oquin ñütë 'ati 'icën. 'Aisa tanquin ca bëtsi ñütë anun ñu xëati 'ati 'icën. 'Anan ca a mapúbi bëtsi ñütëribi anun ñu 'aruti 'ati 'icën.

²² Nucën Papa Diosanribi ca aín cuëncësä oquin 'aia. Unin ñu 'aisama 'ati ca ax cuëeníma quixuan camabi unin 'unánun ca Nucën Papa Diosan an 'aisama ñu 'acë uni uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'ati 'ixunbi caínpainia. ²³ Caínpainquin ca uisaira oquin cara an 'atima ñu 'acë 'icëbi uni nuibaquin aín sinan upí 'imiti 'icë quixun

camabi unin 'unánun, ainan 'inun caísa 'ixun nu us-aquin 'imia. ²⁴ Raírinëxa judíos uni 'imainun raírinëxribi judíosma uni 'icëbi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun nu 'imiáxa. ²⁵ Usoquinribi ca an aín uni, Oseas cacë, a ësoquin aín bana cuënëomiácëxa:

Axa bëráma 'ën unima 'iá unibi cana —mitsux camina 'ën unibu 'ai —quixun cati 'ain. 'Énanma 'icë nuibáma 'ixunbi cana —mitsux camina 'ën nuibacë uni 'ai —quixun cati 'ain. ²⁶ Anuxuan —mitsux camina 'ën unima 'ai —quixun cá anuxunbi ca Nucën Papa Dios, axa bamatimoi tsócë, an —mitsux camina asérabi 'ën bëchicë 'ai —quixun uni cati 'icën.

²⁷ Isaíasnënrribi ca Nucën Papa Diosan 'amicëxun judíos unibu ñuiquin ësaquin cacëxa: “Israelnën rëbúnqui 'aisamaira, parúnppa cuëbí 'icë masisa, 'aíshbi ca acama 'itsamanëxëshi asérabi Nucën Papa Diosnan 'inux iéti 'icën. ²⁸ Anúan usaquin 'ati nëtë ucëbëtan ca Nucën 'Ibu Diosan ënë menuxun unin 'acë ñucama istancëxun bënëñquinshi camabi aín quiásabi oquin 'ati 'icën”.

²⁹ Èsairibi ca Isaíasnën cuënëo bana quia:

Nucën 'Ibu Dios, ax 'Apuira 'ixun, Israelnën rëbún-quicama aín raíri iëmicëma 'ain cananuna Sodoma 'imainun Gomorra anu 'icë unicama 'iásaribiti camáxbi 'aíma 'itsán.

Judíos unicamaxa Jesucristomi catamëcëma bana

³⁰ ¿Usa 'ain caranuna uisai quiti 'ain? Cananuna quiti 'ain, judíosma unibunën ca, judíos unibu ca usai 'iti 'icë quicë bana 'unáncëma 'ixun Nucën Papa Diosan aín nuitu upí isnun a bana 'ati sinánma 'icën. Sinánma 'icëbi ca aín 'uchacama tërëñun Jesucristomi catamëcë cupíshi Nucën Papa Diosan aín nuitu upí isia. ³¹ Judíosma unibu usa 'aínbi ca, judíos unibunëx ca aín nuitu upí 'icë quixuan

Nucën Papa Diosan isnun Moisésnën cuëñeo bana quicësabi oquin 'aquinbi a banacama quicësabi oquinra 'acëma 'icën. ³² Nucën Papa Diosan ca aín cuëñcësabi oquin 'anun 'ë 'aquinti 'icë quixun sinani ami catamëquinma — 'ënbi ñu upí 'aia ca 'ë upí isia —quixun sináncë cupí ca Nucën Papa Diosan atu upí isáma 'icën. Judíos unbunën ca —Nucën Papa Diosan ca Cristo ëñë menu xuti 'icë — quixun 'unánquinbi —ami catamëtishi ca unicama Nucën Papa Dios cuëñcësabi oi 'iti 'icë quixun sinántisama tanxa. Bain cuanía uni bai nëbétsi racácë maxáxmi tatíqui chacácë usaribi ca usa uni 'icën. A maxáxsa ca Cristo 'icën. Judíos unicamax Nucën Papa Dios cuëñcësabi oi 'iti 'aíshbi ca Cristomi sinántisama tancë cupí ax cuëñcësabi oi 'ima. ³³ Nucën Papa Diosan bana cuëñeo ca maxax ñuicësa oquin Cristo ñui ësai quia:

Camina 'unánti 'ain, 'ën cana Sión cacë ëmanua, maxax achúshi 'inun mëníoín. Ami ca uni raírinëx tatíquianan maxax cha 'ain chacati nipacëti 'icën. Usa 'aínbi ca axa ami catamëcë unicaman 'unánti 'icën, an ca asérabi ax quicësabi oquin atu 'aquinia quixun.

10

¹ 'Ën xucéantu, ësáquin cana mitsu cain, Israel uni judíos unicama Cristomi catamëtia ainan 'inun iémiti cuëñquin cana Nucën Papa Dios ñucáxunin. ² Cana mitsu cain, atun ca asérabi Nucën Papa Dios cuëñmisa tania. Usa 'ixunbi ca uisoquin cara atun a cuëñmiti 'icë quixun 'unaníma. ³ Uisai cara unicama Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti 'icë quixun ca 'unánma 'icën. —'Ënbi Moisésnën cuëñeo bana quicësabi oquin 'acë cupíshi ca an 'ën nuitu upí isia —quixun sinani ca Nucën Papa Dios cuëñcësabi oi Cristomi catamëti sinántisama tanxa. ⁴ Cristonëxa ucëbëtan judíos unbunën asérabi ami catamëti 'unánun quixun

ca Nucën Papa Diosan aín bana Moisés cuënëomiácëxa. Ui unicamax cara Cristomi catamëtia a ca Nucën Papa Diosan upí isanan ainan 'imia quixuan 'unánun ca a bana judíos unibu 'ináncëxa. Usa 'aínbi ca ax ucëbë judíos unicama ami sinántisama tanxa. ⁵ An usai ca uni 'iti 'icë quicë bana 'acë cupí Nucën Papa Diosan a 'uchañuma isti sináncë uni, a ñuiquin ca Moisésnën ësaquin cuënëocëxa: “Nucën Papa Diosbë upí 'inux Moisésnën cuënëo bana quicësabi oi 'iti sináncë unin ca asérabi a banacama quicësabi oquin 'ati 'icën”. ⁶ Usa 'aínbi ca unin ami catamëtia ca Nucën Papa Diosan uni upí isia quixun 'unánan Cristo ca uti 'icë quixun 'unánun aín bana cuënëo ësai quia: “Min nuitu mëu sinani camina quitima 'ain, ¿Uix cara naínu cuanti 'ic?” Cristo ënë nëtënu bënux. ⁷ Èsairibi ca quia: “Min nuitu mëu sinani camina quitima 'ain, ¿Uix cara anua uni bamacë 'icë anu cuanti 'ic?” anua Cristo bënux. ⁸ Usai quianan ca ësairibi quia: “A bana Cristo ñui quicë, a ñuia camina cuatin. A ñui camina banain. Min nuitu mëu camina a bana sinanin”. Usai quicë 'imainun cananuna nunribi Cristomi catamëti ñuia quicë bana unicama ñuix-unin. ⁹ A bana ca ësai quia:

—Jesús ca 'ën 'Ibu 'icë —quianan bamacëbi ca Nucën Papa Diosan a baísqumiácëxa quixun min nuitunën sinania ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun mi iémiti 'icën. ¹⁰ Nun nuitu mëu, asérabi ca nun 'ucha tërënti 'icë quixun sinani Jesucristomi catamëtia, ca Nucën Papa Diosan nun 'ucha tërénquin nu upí isia. Usoquin an iscéxnu —Jesucristo ax ca asérabi 'ën 'Ibu 'icë —quia ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun nu iémia.

¹¹ Cristo ñuiquian Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësairibi quia: “Axa ami catamëcë unicaman ca, an ca ax quicësabi oquin 'ë 'aquinia quixun 'unania”. ¹² Judíos unicama 'imainun judíosma unicamaribi 'imainun uisa

uni cara, axbi ca Cristomi catamëti ainan 'ia. Cristo ax ca camabi uni axa ami catamëcë aín 'Ibu 'icën. Usa 'ixun ca an ñucácë unicama upí oquin 'aquianan ax cuëncësamaira oquin ñu 'inania. ¹³ Nucën 'Ibu Diosan bana cuënëo ca quia: “Uin cara an iéminun ñucatia a ca Nucën 'Ibu Diosan ainan 'inun iémiti 'icën”. ¹⁴ ¿Usa 'aínbi cara an Nucën 'Ibu Diosan ca a iémiti 'icë quixun sináncëma unin a ñucáti 'ic? Ca ñucátima 'icën. ¿Uisaxun cara uni itsin ñuia cuacëma 'ixun, Nucën 'Ibu Diosan ca 'ë iémiti 'icë quixun sinánti 'ic? Ca sinántima 'icën. ¿Uisaxun cara uni itsin ñuixuncëxunma cuati 'ic? Ca cuatima 'icën. ¹⁵ ¿Uisaxun cara unin uni itsin xucëma 'ixun uni raíri bana ñuixunti 'ic? Ca 'atima 'icën. An aín bana ñuixuncë unicama ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quia: “Èn unibunëxa upí bana, —Nucën Papa Diosan ca aín 'ucha tërénquin abëa upí 'inun uni 'imia — quicë, a ñui aia unin iscëx ca upíra upí 'icën”.

¹⁶ A bana cuënëo 'aínbi ca camabi unínra a bana sináncëma 'icën. Èsai ca Isaíasnën cuënëo bana quia: “Camabi unínrama, 'itsama unínshi ca nun ñuixuncë bana cuaquin —ca asérabi 'icë —quixun sinania”. ¹⁷ Usa 'ain cananuna 'unanin, uni itsían Cristo sinánquin aín bana ñuixuncëxun ca unin cuatia. Cuaquin ca —a banax ca asérabi 'icë —quixun 'unani Cristomi catamëtia.

¹⁸ Unicaman cara a bana cuaxa quixun cana sinanin. Camaxunbi ca asérabi cuaxa, ësai Nucën Papa Diosan bana quicësabi oi:

Aín unicamax ca camabi mënuxun bana ñuixuni cuanxa.
Usa 'ain ca camabi menu 'icë unicaman a bana ñuixunia cuaxa.

¹⁹ Èsaquinribi cana sinanin, ¿Judíos unicaman cara a bana Cristo ñuicë cuaquin, uisai quicë cara a bana 'icë quixun 'unánma 'ic? 'Unántsinxunbia judíos unicaman a bana

cuaisama tania oquin ca Nucën Papa Diosan judíos unibu caquin, Moisés äsaquin cuënëomiacëxa:

Judíosma unibunëxa mitsun aintsima 'icëbi 'ën 'ënan 'im-icëbë camina mitsux nutsi nishti 'ain. Mitsúnmi a —sinánñuma ca —quixun ñuicë unicama 'ën 'ënan 'imicëbë camina mitsux 'ëmi nishti 'ain.

²⁰ Nucën Papa Diosan ca —judíosma unibunëx ca 'ëmi sinánti 'icë —quixun 'unánquin Isaías äsaquin cuënëomiacëxa:

Ax 'ëmi sinánma unínbi ca 'ë 'unánxa. 'Ënan 'inuxuan an 'ë ñucáma unibi cana 'ëmi catamënun sinánmian.

²¹ Usai judíosma unibu ñui quianan ca Isaías judíos unibu ñuiri bi äsai quiacëxa, Nucën Papa Dios quicësabi oi: 'Ën bana cuaisama tanan 'ëmi sinántisama taniabi cana judíos unibu ënquinma —'ën mitsu 'aquinun camina 'ëmi sinánti 'ai —quixun can. Cacëxbi ca 'ën bana cuaisama tani 'ëmi sinántisama tanxa”.

11

Judíos unicama raíri Nucën Papa Diosnan 'iti

¹ Usa 'ain cana sinanin, ¿judíos unibu cara Nucën Papa Diosan aún bana cuaisama tania oquin äanxa? quixun. Usama ca. 'Ëxribi judío uni, Abrahamnën xutan bëchicë, Benjamín, aún rëbúnqui 'icëbi ca Nucën Papa Diosan 'ë manuquinma upí oquin sinánxunia. Usa 'ain cana 'unanin, an ca judíos unicama ëncëma 'icë quixun.

² Bëráma ca Israelnën rëbúnqui judíos unibu ainan 'inun Nucën Papa Diosan caísacëxa. Usaquin 'á 'ixun ca a unicama —'ën unima ca —quiax ami manúcëma 'icën. Nucën Papa Diosan bana cuënëo isquin camina 'unanin, Nucën Papa Diosbë banai ca Elías Israel unibumi manani äsai quiacëxa: ³ “'Ën 'Ibu Dios, axa mimi sináncëma unicaman ca an min bana ñuixuncë unicama cëñuaxa. Cëñuanan ca mi rabisama tanquin anuxun mi rabiquin ñuina xaroti

acamaribi masóxa. 'Ēishi ca 'acēma 'icēn. Usa 'ixunbi ca 'ērībi 'aisa tania". ⁴ Usaquian cacēxunbi ca Nucēn Papa Diosan Elías cacēxa: “Mishima, siete mil uníxribi ca 'ēn bēruáncēx 'ēmi sinania. Baal ax isa dios 'icē quixuan uni raírīnēn rabíabi ca atun a rabicēma 'icē” —quixun. ⁵ Usaía bēráma uni 'iásaribiti ca bēríribi judíos unicama aín patsan Nucēn Papa Diosmi sináncēma 'aínbi raírīnēx ainan 'inúan caíscē 'aish Nucēn Papa Diosmi sinania. ⁶ A caíscēcama a ca atun ñu upí 'acē cupíma, nuibaquinshi Nucēn Papa Diosan ainan 'inun caísaxa. Atun ñu 'acē cupía ainan 'inun caíscē 'aish ca acamax nuibaquinshia an caíscē 'itsíanma.

⁷ Usa 'ain ca ěsai 'iaxa: Judíos unibunēxa abē upí 'iisa taníbi ax quicēsabi oi 'i Jesucristomi catamēcēma 'aish abē upíma 'aínbi ca raírīnēxēshi Nucēn Papa Diosan sinánmicēx Jesucristomi catamēcē 'aish abē upí 'ia. Judíos unicama aín patsanēxa ami sinántisama tania oquin ca Nucēn Papa Diosan atux cuēēncēsa oía 'inun ěanxa. ⁸ Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ěsai quicēsabi oi ca 'iaxa: “Usa unicamax ca usabia 'inun ěncē 'aish Nucēn Papa Diosmi sinaníma. An 'acē ñu isquinbi uisaíira cara aín cushi 'icē quixun sináncēma 'aish ca bēxuñu unisa 'icēn. Aín pabitan aín bana cuaquinbi a bana quicēsa oquin 'aisama tancē 'aish ca pabē unisa 'icēn, Nucēn Papa Diosan usaía 'inun ěncēsabi oi. Bērí nētēnbi ca usai 'ia”. ⁹ A banacama quicēsaribi oquin ca Davitan usa unicama ñuiquin ěnē bana cuēnēocēxa:

A unicama ca Nucēn Papa Diosan ratuquinshi castícanuxun 'aia. Usa 'aish ca ñuina, trampanu — ěnē ñun ca 'ē maputi 'icē —quixun 'unanimaishi atsíncēsaribi 'inun castícancē 'iti 'icēn. Uisaíbi cana 'itima 'ai quixun sinani bētsi unin pi unun quixun camicēx cuēēnibi ca usai 'iti 'icēn. Usai atux 'iti cana cuēēnin. ¹⁰ Bēxuñu unin ca aín bēru

upíma 'ixun uinu cara cuania quixun 'unaníma.
 Usaribiti ca uni catúbucë ax aín caxu 'aisama 'ain
 tēmëraia. Usaribitia a unicama 'iti cana cuëënin.
 Usaquin ca Davitan cuëëñocëxa.

Judíosma unicama Nucën Papa Diosnan 'iti

¹¹ Usa 'ain cana sinanin, ¿aín 'ucha cupí cara Nucën Papa Diosan judíos unicamaira xëñibua 'aíñbia aín unima 'inun ëanxa? —quixun. Usama ca. Judíos unibu ami sináncëma 'ain ca Nucën Papa Diosan judíosma unibu ami sinánun sinánmia. Judíosma unibunëxa 'ëmi sinania isi ca judíos uniburibi usaribiti 'ëmi sinánti 'icë quixun sinánquin ca Nucën Papa Diosan judíosma unibu ami sinánun sinánmia. ¹² Judíos unicamaxa Cristomi catamëcëma 'aish Nucën Papa Diosnanma 'ain ca judíosma unicamax Cristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'ia. A isi ca Nucën Papa Dios cuëënia. Usai cuëëncësamaira oi ca judíos uniburibi asérabi Cristomi catamëtia isi cuëënti 'icën.

¹³ Anu 'icë judíosma unicama, cana mitsu cain, 'ën judíosma unicama aín bana ñuixunun Jesucristonën cacë 'ixun cana usaquin chiquíshquinma cuëënquin 'ain. ¹⁴ 'Ën bana ñuixuncëxun judíosma unibunën cuatia isía 'ën aintsi judíos unicamaxribi Cristomi catamëti iéti cana cuëënin. ¹⁵ Judíos unibunëx Cristomi catamëcëma 'aish Nucën Papa Diosnanma 'ain ca judíosma unibu Cristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'ia. Usa 'aíñbi ca judíos unicamaxribi Cristomi catamëcë 'aish, uni bamacë 'aíshbi baísquicësa 'ain, Nucën Papa Dios cuëëñra cuëënti 'icën. ¹⁶ Judíos unibunën ca aín ñu 'apacë an pain tancëma aín bimi anuxun a rabiti xubunu buáncëxa, Nucën Papa Diosan camabi aín bimi upí isnun quixun. Usaribi ca i aín tapun upí 'aish camabi aín pëñáncamaribi upí 'ia. Usa ñu sinánquin cananuna 'unanin, judíos uni bëtsex bët-síxa Nucën Papa Diosmi sináncë 'ain ca atúxa 'icësaribiti

judíos unicama camáxbi Cristomi catamëtia Nucën Papa Diosan upí isti 'icën.

¹⁷ Ësa ca. I aín pëñan achúshi tëatancëxun bëtsi i aín pëñan anu tëacë anubi tacáshcacëx ca a i aín tapúnuaxa aín baca cuancë cupí aín pëñánsabi 'inun coti 'icën. Usaribi camina mitsux 'ain. Judíos unicama Nucën Papa Diosan bana 'unáncë 'aíshbi Cristomi catamëisama tancë 'aish ca i pëñan tëacësa 'icën. Usa 'imainun camina mitsux judíosma uni 'aíshbi Cristomi catamëcë 'aish bëtsi i aín pëñan anua tëacë anu tacáshcacësa 'ain. ¹⁸ Usa 'aíshbi camina rabbiti —'ëx cana judíos unicamasamaira 'ai —qui cërútima 'ain. Camina sinánti 'ain, aín tapúnmi cushicë cupí ca in pëñan cania. Usaribiti cana 'ëx judíosma 'aíshbi, judíos unibu cupí, Cristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'ain.

¹⁹ Usa 'aínbi sapi camina ësaquin sinanin, —judíos unima 'aíshbi 'ëx ainan 'inun ca Nucën Papa Diosan judíos unibu ainanma 'inun ëanxa —quixun. ²⁰ Usa ca. Usa 'aínbi camina 'unánti 'ain, Jesucristomi catamëcëma cupí ca judíos unibu ainanma 'ia. Mitsux ami catamëcë cupíshi camina ainan 'ain. Usa 'ain camina —'ëx cana judíos unibusamaira 'ai —quiax cërútima 'ain. Judíos unibu 'icësaribiti Jesucristomi catamëcëma 'itin rabanan camina bërúancati 'ain. ²¹ Camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca ainan 'inun caísa 'ixunbi judíos unibu ami catamëtiam aín 'ucha tërëncëma 'ixun judíosma unibu 'aíshmi mitsux ami catamëcëxunma mitsun 'ucharibi tërëntima 'icën.

²² Usa 'ain camina 'unánti 'ain, ax upí 'ixun ca Nucën Papa Diosan unicama nuibaquin upí 'imianan axa aín 'ucha ëni ami catamëcëma uni uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën. Usa 'ixun ca mitsúxmi a ëníma ax quicësabi oquin 'ai, ami catamëtia oquin nuibaquin 'aquinia.

Usai mitsux 'icēsabi camina 'iti 'ain. Usai 'ima camina mitsúxribi judíos unibu 'icēsaribiti ainanma 'iti 'ain. ²³ Aín raracama 'iásaribiti ami sinántisama taníbia ami sinanatia ca Nucën Papa Diosan asérabi aín uni 'inun judíos uniburibi 'imiti 'icën, judíosma unibu 'imicēsaribi oquin. ²⁴ Mitsux judíosma uni 'aish aín unima 'iá 'icēbi ainan 'inun 'imicē 'ixun ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun caísa judíos unicama, amia catamētia, ainan 'inun 'imiti 'icën, i pēñan tēacē 'icēbi amiribishi aín raranu tacáshcatēcēncēsa 'inun. Usa 'ain ca i itsi tēaxun, bētsi inu tacáshcacēsamaira 'inun, aín pēñánbi aín raranu tacáshcatēcēncēx asérabi upíira 'iti 'icën. Usaribi oquin ca Nucën Papa Diosan judíos unibu ainan 'itēcēnun 'imiti 'icën.

Asérabia judíos unicama Jesucristomi catamēti bana

²⁵ 'Ēn xucéantu, mitsux judíosma uni 'ixun —nux cananuna judíos unían 'acēsamaira oquin Cristomi catamēquin Nucën Papa Diosan aín unicama 'unánmiti ñu 'unáncē 'ai —qui rabíaxma 'inun quixun cana esaquin unin 'unáncēma ñu a ñuiquin mitsu cain: Judíosma unibu uicama cara Cristomi catamēti 'icē acamax pain ami catamētamainun ca Nucën Papa Diosan judíos unicama aín patsan Jesucristomi catamēcēma 'aish usabi 'inun éanxa. ²⁶ Judíosma unibu ami catamēcēbē ca judíos unibunēxribi ami catamēti 'icën, Nucën Papa Diosan bana cuēñēo əsai quicēsabi oi:

An unicama asérabi Nucën Papa Diosnan 'inun iémiti ax ca Siónu 'icē judíos unicama achúshi 'iti 'icën. An ca Jacobnēn rēbúnqui judíos unicama ami catamēcēxun atun 'ucha tērénquin atun nuitu upí 'imiti 'icën. ²⁷ 'Ēmi catamētia 'ēn atun 'uchacama tērécēx ca judíos unibu asérabi 'ēnan 'iti 'icën, 'ēn cásabi oi.

²⁸ Nucën Papa Diosan ca unicamax Cristomi catamëtia ainan 'imiti 'icë quixun sinántisama tancë 'aish ca judíos unibunëx ami nishcësa 'icën, mitsux paínmi judíosma uni 'aíshbi ainan 'itámainun. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan atun rara —mitsun rëbúnqui ca 'ënan 'iti 'icë — quixun cá 'ixun a bana manuquinma judíos unibu nuibatia. ²⁹ Bëráma judíos unibu —'ënan ca mitsu 'imainun mitsun rëbúnqui 'iti 'icë —quixun Nucën Papa Diosan cá 'ain ca a banacama usabi 'iti 'icën. Nucën Papa Diosan ca —mitsux camina 'ënan 'iti 'ai —quitancëxun bëtsioquin sinántëcënimá. ³⁰ Mitsux judíosma unibu 'ixun aín bana 'unanima camina Nucën Papa Dios cuëncësoi 'iáma 'ain. Usai 'iáma 'icëbi ca judíos unibu ami sinántisama tancë 'ain Nucën Papa Diosan ainan 'inun mitsu 'imiáxa. ³¹ Judíos unima 'aíshmi ainanma 'icëbi ca Nucën Papa Diosan mitsu ainan 'imiáxa. Usaribi oquin ca judíos unicama ami sinántisama tania ainanma 'aíshbi ami sinania Nucën Papa Diosan ainan 'imiti 'icën. ³² Judíos unibu ainan 'inun caísa 'ixunbi ca Nucën Papa Diosan judíos unibu 'icësaribitia ami catamëtiamá judíosma uniburibi ainanma isia. Usaquin 'aquinbi ca an nuibaquin camabi uni Cristomi catamëtía ainan 'inun 'imia.

³³ Uiti cushiira cara aín sinan 'icë quixun cananuna 'unántima 'ain. An ca camabi ñu 'unania. An 'unáncëma ñu ca 'aíma 'icën. Uisaira 'ixun cara usoquin ñu 'aia quixun cananuna 'unaniman. ³⁴ Èsai ca aín bana cuënëo quia: “Uinu 'icë unínbi ca Nucën 'Ibu Diosan sinan 'unaníma. Uínbi ca Nucën 'Ibu Dios —ësaquin camina 'ati 'ai —quixun 'unánmima”. ³⁵⁻³⁶ Nucën 'Ibu Diosan ca camabi ñu ainan 'iti oquin uniocëxa. Usa 'ain ca aín bana cuënëo ësairibi quia: “¿An aribi 'inánun quixun sinánquin cara unin Nucën 'Ibu Dios ñu 'inánti 'ic? Ca 'inántima 'icën”. A ca aín unicaman xëñibua 'aínbi rabiti 'icën. Usaquin ca 'ati 'icën.

12

Aín unicamaxa aséribi Nucën Papa Dios 'inanmëcë 'iti bana

¹ Usa 'ain cana ësaquin mitsu cain, 'ën xucéantu. Nucën Papa Diosan mitsu nuibaquin ainan 'inun caíscë 'ixun camina 'atima ñu 'aquinma aséribi ax cuëencësabi oquinshi 'anan, ainanshi 'iti 'ain. Mitsúxmi usa 'iti ca Nucën Papa Dios cuëënia. ² An ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë unicaman sináncësa oquin camina sinántima 'ain. Usaquin sinánquinma camina sinanaquin uisairaimi upí 'iti cara Nucën Papa Dios cuëënia, usai 'iti 'unánan an 'aquincëx usai 'iti 'ain.

³ Cristo ñuiquin aín bana unicama ñuixunun Nucën Papa Diosan caíscë 'ixun cana mitsu cain, camabi unia Cristomi cushicë 'inun 'aquinun mitsu caíscë 'ixun camina ui unínbi —'ëx cana bëtsi unibëtan sënënmaira 'iti 'ai —quixun sinántima 'ain. Uisa cara Nucën Papa Diosan mi 'imia, usa 'ixun camina —usaishi cana 'iti 'ai —quixun sinánti 'ain. Sinánñu 'ixun camina rabíquinma —Nucën Papa Diosan a 'anun 'ë 'ináncëxuinshi cana ñu 'ai —quixun sinánti 'ain. ⁴ Ënëx ca ësa 'icën. Unix ca aín taë, aín mëcën, aín xo, aín bëru, aín pabí acamax 'itsa 'aínbi achúshi unishi 'icën. Unix ca aín taën nitsia, aín mëcën anun ca ñu mëëia, aín bëru anun ca isia. Camabi unin nami ca anúan an bëtsi bëtsi ñu 'ati 'icën. ⁵ Usaribiti cananuna nux 'itsa 'aíshbi camáxbi Cristonan 'aish ax nubë 'ain achúshi unisa 'ain. An 'amicëxuan bëtsi bëtsi unin bana ñuixunmainun ca raírinën bëtsi bëtsi ñu 'aia. Usoquin bëtsi bëtsi ñu 'aíbi cananuna camáxbi Cristonan 'aish achúshisa 'ain.

⁶ Nucën Papa Diosan nu bëtsi bëtsi ñu 'anun caíscë 'ixun cananuna an 'imicësabi oquin upí oquin 'ati 'ain, usoquin nun 'ati ca Nucën Papa Dios cuëënia quixun 'unánquin. An aín bana ñuixunun caíscë 'ixun cananuna an sinánmicësabi oquin aín bana unicama upí oquin ñuixunti

'ain. ⁷ Nun uni raíri 'aquinun an 'imicë 'ixun cananuna upí oquin 'aquinti 'ain. Aín bana unicama 'unánminun an 'imicë 'ixun cananuna upí oquin unicama 'unánmiti 'ain. ⁸ Axa upí 'inun uni raíri 'ësénun quixun Nucën Papa Diosan 'imicë 'ixun cananuna upí oquin 'ëséti 'ain. Nun uni raíri ñu 'inánun quixun 'imicë 'ixun cananuna unin nu rabinun quixun sinánquinma cuëenquinshi 'inánti 'ain. Nux unin cushi 'inun 'imicë 'ixun cananuna nun unicama upí 'inun upí oquin bërúanti 'ain. Usoquin 'anun Nucën Papa Diosan 'imicë 'ixun cananuna uni 'aquinsa 'icë cuëenquin upí oquin 'aquinti 'ain.

Usai Jesucristomi catamëti uni iti bana

⁹ Mitsux asérabi Jesucristomi catamëcë uni 'aish camina paránanima asérabi bëtsibë nuibananti 'ain. Ñu 'atima 'ati cuëenquinma usa ñu timai camina Nucën Papa Dios cuëencësabi oíshi 'iti 'ain. ¹⁰ Camina bëtsibë bëtsibë 'aquianani nuibananti 'ain, mitsun xucënbë 'icësaribiti. Asamaira 'iisa tanquin 'atimoquinma camina bëtsi uni isquin upí oquin 'aquinti 'ain.

¹¹ Nucën 'Ibu Jesucristo cuëencësabi oquin 'aquin camina ënquinma, chiquíshquinma cuëenquin upí oquin 'ati 'ain.

¹² Nucën Papa Diosan ca ax quicësabi oquin mitsu 'aquianan abë 'inun mitsu 'imiti 'icë quixun sinani camina chuáma tanj cuëëni bucuti 'ain. Tëmëraibi camina masá nuituti bënëtima 'ain. Ënima camina Nucën Papa Diosbë banati 'ain.

¹³ Axa Cristomi catamëcë uni ñuñuma 'aish 'aquinsa 'icë camina min ñu raíri 'inánti 'ain. 'Inánan camina axa min xubunu bëbacë uniribi pimianan anua 'uxtiribi 'inánti 'ain.

¹⁴ Axa mitsumi nishcë uni a camina ami nishquinma axribi upí 'inúan 'aquinun Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain. Ami nishquin a 'atimonun quixun caquinma camina

axa upí 'inúan 'aquinun Nucën Papa Dios a uni ñucáxunti 'ain.

¹⁵ Axa chuámarua 'aish cuëncë uni abë camina cuënti 'ain. Axa masá nuituti incë uni a camina abë masá nuituquin nuibati 'ain.

¹⁶ Camina bëtsibë bëtsibë nishananíma nuibananishi upiti banati 'ain. Usai 'i camina cërúananima, axa uni itsibëtan sënénmara unibë upí 'aish abë upiti banati 'ain. Rabíquin camina —'ën cana uni itsin 'acësamaira oquin ñu 'unanin —quixun sinántima 'ain.

¹⁷ An paían mimi nishquin 'atimocëxunbi camina uisa uni cara, abi mixribi ami nishquin aribi cupitima 'ain. Mitsun camina usa ñu 'ati ca upí 'icë quixuan camabi unin 'unáncë a ñucamaishi 'ati 'ain. ¹⁸ Mitsux camina ax paían mimi nishcëxma uni raírimi nishtima 'ain. Usa 'aish camina atúxa mitsumí nishcëxbi mitsux abë nishanan-tima 'ain. ¹⁹ 'Ën xucéantu, axa mimi nishcë uni camina mitsúnribi cupitima 'ain, ësafa Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicë cupí: “Uix cara 'uchaia a cana 'ënbi usaribi oquin cupiti 'ain”. Usa 'ain camina unin mitsu 'atimocëx-unbi, Nucën Papa Diosainshi ca cupiti 'icë quixun sinánti 'ain. ²⁰ Mitsun a cupiima camina ënë bana cuënëo ësai quicësabi oi 'iti 'ain: “Axa mimi nishcë uni 'acëñuma 'icë camina piti 'inánti 'ain. Shimaia camina 'unpax 'inánti 'ain. Usaquinmi 'acëxun ca ax mimi nishtancëxbi rabini sinanaquin upí oquin sinánti 'icën”. ²¹ Mitsúxribi 'uchatin rabanan camina mitsu unin 'atimocëxunbi usaribi oquin cupitima 'ain. Usoquinmi nuibacëx ca ax sinanati 'icën.

13

¹ Camabi 'apux ca Nucën Papa Diosan 'imicë 'icën. An 'imicëma 'apu ca 'aíma 'icën. Usa 'ain camina mitsun 'apucaman bana cuati 'ain. ² Usa 'ain ca an aín 'apu quicësa oquin 'acëma uni an Nucën Papa Dios quicësa

oquinribi 'aima. Usai 'icë uni ax ca Nucën Papa Diosan bana 'imainun aín 'apúnribi cacësa oquin 'acëma cupí axbi 'uchai castícancë 'iti 'icën. ³ An ñu upí 'acë uni ax ca aín 'apumi racuëtíma. An ñu 'atima 'acë uni ax cuni ca aín 'apumi racuëtía, 'ë cara uisoti 'icë quixun sinani. 'Apucaman ca an ñu upí 'acë unicama upíoia. Usa 'ain camina mitsux 'apucamami racuécëma 'iisa tanquin ñu upíshi 'ati 'ain. ⁴ Nucën Papa Diosan ca 'apucaman camabi uníxa upiti bucunuan an ñu 'atima 'acë unicama, uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'anun mëníocëxa. Usa 'aínbi camina ñu 'atima 'acë 'aish 'apumi racuétí 'ain, uisa cara mi oti 'icë quixun sinani. Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin ca 'apucaman an ñu 'atima 'acë unicama uisa cara oti 'icë usoquin 'aia. ⁵ Usa 'ain camina 'apucaman bana cuati 'ain. Mitsu castícanti sinanishi ami racuécë cupíma camina mitsux Cristonan 'ixun ax cuëncësabi oquin mitsun 'apun bana cuati 'ain. ⁶ Usaribi oquin sinánquin camina 'apu buánmiti curíqui 'inánti 'ain, 'apun mëníosabi oquin. Usa 'iti oquin ca Nucën Papa Diosan mëníocëxa.

⁷ Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin camina 'apu buánmiti curíqui buánmicë 'inun 'inánti 'ain. Mitsun ëmanu 'icë uniria 'apun anëcë 'ain camina an cacësabi oquin ñu 'ati 'ain, mitsun ëmacamaxa upí 'inun. Mitsun cushibë cuëbicananquinma camina aín bana cuati 'ain. ⁸ Uni camina ribíntima 'ain. Usa 'ixun camina a nuibacëma 'aish a ribíncësa 'itin rabanán, uni itsi upí oquinra nuibati 'ain. Asérabi uni nuibacë 'ixun ca unin uni itsi uisabi otima 'icën. ⁹ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësai quia: “Uni itsin xanubë camina 'itima 'ain. Uni camina 'atima 'ain. Unin ñu camina mëcamatima 'ain. Minanma, bëtsi unin ñu minan 'iti camina cuëëntima 'ain”. Èsai ënë banacama quicë 'aínbi ca bëtsi banaribi axa quicësa oquinra 'ati ax ësai quia: “Mixmi bërúan-

cacēsariibi oquin camina min aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icē 'aquinti 'ain”. Ĕnē bana quicēsa oquin 'aquin camina bētsi banacamaribi quicēsa oquin 'ain. ¹⁰ Mitsun aintsicama nuibanan amanu 'icē uniribi nuibacē 'ixun camina uisa unibi 'atimotima 'ain. Usa 'ain camina uni nuibacē 'ixun Nucēn Papa Diosan bana camabi quicēsabi oquin 'ain.

¹¹ Ĕsoquinribi camina sinánti 'ain, nux ami catamētabaquin cananuna —Jesucristo ca utēcēnti 'icē — quixun 'unáncēn. Usaquin 'unan 'ixun cananuna 'unanin, axa utēcēnti nētē ca 'uramatia quixun. Usa 'ain cananuna unían 'uxnēti pēcaracēbē bēsuquin, bari ca uruia quixun sinani bēnētishi aín ñu mēēti 'ai cuancēsariibi oquin, Nucēn Papa Diosan a 'anun nu 'ináncē ñu 'ati 'ain.

¹² Jesucristo utēcēncēma pan 'ain cananuna imé upí oquin isíma nicēsa 'ain. Usa 'aishbi cananuna ax utēcēncēbē abē 'aish xabánu nicēsa 'iti 'ain. Usaquin sinani cananuna ñu 'atima 'ati ěni ami cushicē 'aish xabánu nicēsa 'iti 'ain. ¹³ Ami cushicē 'aish cananuna upitaxēshi niti 'ain. Paénti, paéanx cuēēni sharáti, uni aín xanuma xanu itsibē 'iti, ñunshínquin ñu 'atima 'ati, cuamianani nishananti, unimi nutsiti, a ñucama ěnquin cananuna usa ñu 'atima 'ain. ¹⁴ Usa ñucama ěni camina Nucēn 'Ibu Jesucristonēn mitsu usai 'inun quixun sinánmicēsabi oi 'iti 'ain. Ĕnē nētēnu 'icē ñuishi sináncē uni an ñu 'atima 'acēsariibi oquin 'ati camina sinántima 'ain.

14

Axa nubē Jesucristomi catamēcē unicama ñuitima bana

¹ Axa Jesucristomi catamēcē unin uisai cara Jesusan uni 'iti 'icē quixun upí oquin 'unáncēma 'icēbi camina mitsubē timétisa tania cuēēnquin biti 'ain. Uisai cara Jesusan uni 'iti 'icē qui camina abē cuēbicanántima 'ain.

² Bētsi bētsi unin ca uisa ñux cara piti 'icē, a cananuna 'aisa

tanquin piti 'ai quixun sinánquin usaquin piia. Bëtsi bëtsi unin ca camabi ñu piti ca asábi 'icë quixun 'unánquinma nami piquinma bëtsi ñuishi piia. ³ An camabi ñu picë unin ca bëtsi unían an picë ñu piamoquin ñuitima 'icën. Usaribi oquin ca an camabi ñu picëma uni an bëtsi unían piia isquin ñuiquin —min camina ñu 'atima 'ai —quixun caquinma a uníxribi ca Nucën Papa Diosnan 'icë quixun sinánti 'icën. ⁴ Mitsux camina bëtsi unin ñu mëëmicë uni a ñui —an ca 'atima ñu 'aia —quitima 'ain. Aín 'ibúinshi ca 'unánti 'icën, cara upí oquin 'aia, cara upí oquin 'aima quixun. Usaribi oi camina mitsux Nucën 'Ibu Diosan uni itsi ñui, —ñu aisama ca 'aia —quitima 'ain. Aín 'Ibúinshi ca 'unánti 'icën. Nucën 'Ibu Diosan ca aín unicama ax cuëncésabi oíshia 'inun 'imiti 'icën.

⁵ Ènëx ca ësaribi 'icën. Uni raírinën ca sinánti 'icën, ènë nètëx ca bëtsi nètësamaira 'aish anúan unin Nucën Papa Dios rabiti 'icë quixun. Sinánmainun ca uni raírinën —camabi nètë ca sënën 'icë —quixun sinánti 'icën. Mitsun bëtsi bëtsi oquin sinanibi camina cuëbicanántima 'ain. Micama achúshi achúshinën camina 'ën uisoquin 'ati cara Nucën Papa Dios cuëenti 'icë quixun sinántancëxun usoquinshi 'ati 'ain. ⁶ Axa Jesucristomi catamëcë unin ca Jesucristoa cuëenun aín 'ati ñucama 'aia. An —ènë nètëa bëtsi nètësama 'ain cana anun Nucën Papa Dios rabiti 'ai —quixun sináncë unin ca a nètën ami upiti sinánquin a rabia. Bëtsi unin ca —anun Nucën Papa Dios rabiti ca camabi nètë sënën 'icë quixun sinánquin usaquin rabia. An camabi piti ñu picë unin ca Nucën Papa Dios —asábi ca —caquin a rabiquin piia. Usaribi oquin ca an bëtsi bëtsi ñu picëma uni anribi bëtsi bëtsi ñuishi piquin Nucën Papa Dios —asábi ca —caquin rabiquin piia.

⁷ Usa 'aish cananuna nux bamacëma pain 'aish Nucën 'Ibu Jesucristonan 'ain. 'Ianan cananuna bamatancëxribi ainan 'ain. ⁸ Usa 'aish cananuna nux bamacëma pain

'aish Nucën 'Ibu Jesucristo cuëencësabi oi 'in. 'Ianan cananuna nux anun bamati nëtë ucëbë ax cuëencësabi oi abë 'inux bamati 'ain. Nuxnu tsotax 'icësaribiti cananuna bamatancëxribi aín uni 'ain. ⁹ Aín unicamax bamacëma 'aish 'ianan bamatancëxribi ainan 'inun ca Cristo bamaxbi baísquiacëxa. ¹⁰ Anúan ax uti nëtë sënëncëbëtan ca Cristonën uisai caranuna 'ia, uisa ñu caranuna 'a quixun nu isti 'icën. ¿Usa 'ain caramina uisacasquin Nucën Papa Diosan uni itsíxa miisaribi uni 'aínbi, a ñui manánti 'ain? Camina 'itima 'ain. ¿Uisacasquin caramina a ñuiti 'ain? Camina 'atima 'ain. ¹¹ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësai quia:

Nucën 'Ibu Dios ca quia: 'Èx bamatimoi tsócë 'icë ca camabi nëtënu 'icë unicaman aséabi rabiquin 'ë cati 'icën, mix camina aséabi nun 'Ibu 'ai quixun. Canan ca camabi unían cuanun 'ë rabiquin —mix camina aséabi Dios 'ai —quixun cati 'icën.

¹² Usoxun ca Nucën Papa Diosan nu achúshi achúshi uisa ñucama caranuna 'acën, uisai caranuna 'iacën, acama 'unánquin, uisa cara oti 'icë isti 'icën.

Uni 'uchamitima bana

¹³ Usa 'ain cananuna nux Cristonan 'aish rafri ñui — an ca ñu 'aisama 'aia —quiaux manántima 'ain. Usai ami manánquinma camina sinánti 'ain, uni raírinëxa —usa ñu piti ca 'aisama 'icë —quixun sinánxbi 'ën piia isquin anribi pi 'uchatin rabanan cana 'ën a ñu pitima 'ain. ¹⁴ Nucën 'Ibu Jesúsnan 'ixun cana 'unanin, camabi piti ñu piti ca asábi 'icë quixun. Usa 'aínbi ca a uni —Nucën Papa Diosan sinánëx ca a ñux pitima 'icë —quixun sinánquinbi picë 'aish 'uchati 'icën. ¹⁵ Usa 'ain ca axa —'ën usa ñu pi cana 'uchati 'ai —quixun sinánquinbi mitsúnmi 'aia isquin anribi usa ñu pi 'uchacë, ax ca min 'ucha 'iti 'icën. Min a uni nuibacëma 'ixun camina usaquin 'an. Usa 'ain camina mitsun an picëma ñu piquin, anun rabanan Cristo bama

'icëbi, uni 'uchamitima 'ain. ¹⁶ Usa 'ain camina mitsúnmi a ñu piia oquian uni itsin —pitimabi ca a ñu piia —quixun mitsu ñuitin rabanan —pitima ca —quixuan an sináncë ñu a pitima 'ain. ¹⁷ Aín ñu picë cupíma 'imainun aín ñu picëma cupíma ca uni Nucën Papa Diosbë upí 'icën. Aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë cupíshi ca unin Nucën Papa Diosnan 'ixun upí ñu 'anan, bëtsibë nishananíma nuibananan cuëëni upí oquin sinani tsotia. ¹⁸ Usai 'icë unimax ca Cristo cuëëncësabi oquin 'acë 'aish Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ianan unínribia iscëx upí 'icën. ¹⁹ Usa uni 'ixun cananuna camáxbia bëtsibë nuibananun uni raíri nuibaquin 'aquinti 'ain. 'Aquianan cananuna Cristomia upiti sinánun bëtsibë bëtsibë sinánmiananti 'ain.

²⁰ Usa 'ain camina a Nucën Papa Diosan ainan 'imicë uni a mitsun ñu picë cupía 'uchanun 'imitima 'ain. Aséabi camabi ñu piti asábi 'aínbi ca, mitsúnmi a ñu piia isía bëtsi uni 'uchati ñu a piti 'aisama 'icën. ²¹ —Usaquin ñu 'ati ca 'aisama 'icë —quixun sinánquinbi usa ñu 'ai ca uni 'uchanan Cristomi cushicëma 'ia. Usa 'ain camina nami piti, ñu xëati, uisa ñu 'ati cara, a mitsun 'aia isía uni itsi 'uchati rabanan usa ñu 'atima 'ain. Usaquinmi 'atima ca Nucën Papa Dios cuëënia. ²² A picëma 'ixunbi a piía bëtsi uni 'uchati rabanan camina an picëma ñu pitima 'ain. Usa 'ixunbi camina min —usa ñu piti ca 'uchama 'icë —quixun min 'acësabi oquin sinánti 'ain, usoquin sinánti ca Nucën Papa Diosan iscëx asábi 'icë quixun 'unánquin. Ui unin cara ñu 'aquin, —'ën ësa ñu 'ati ca asábi 'icën, 'ën ësaquin 'ati ca Nucën Papa Dios cuëënia —quixun 'unania ax ca chuámarua tani cuëënia. ²³ Usa 'aínbi ca a uni —ësa ñu 'ati sapi ca Nucën Papa Diosan iscëx asábima 'icë —quixun sinánquinbi a ñu 'ai 'uchaia. Usaribiti ca an ñu piquin —ësa ñu piti sapi ca Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icë —quixun sinánquinbi picë uni ax 'uchaia.

15

Jesucristomi upiti sinánun uni raíri 'aquinti bana

¹ Bëtsi bëtsi ñu 'ati ca asábi 'icë quixun nun 'unáncë 'ix-unbi cananuna uni itsán, usa ñu 'ati ca Nucën Papa Dios cuëëniima quixun sináncë cupí a ñu 'aisa tanquinbi 'atima 'ain. ² Cananuna nun 'unáncë unicamabë upí 'ianan axribia upiti Cristomi catamëti ami cushinun 'aquínti 'ain. ³ Usaribi ca Cristo 'iacëxa. Ax cuëëncësa oi 'iti sinanima ca aín Papa Dios cuëëncësabi oíshi 'iacëxa. Nucën Papa Diosan bana quicësa oía aín Papabë banai Jesucristo ësai quicë ax ca aséribi 'icën: “Mimia 'atimati banaa usaribiti ca unicama 'ëmiribi 'atimati banaxa”. ⁴ Cananuna 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca nunribinu a 'unánti oquin aín bana aín unicama cuëëniomiacëxa. Usa 'ain cananuna a banacama cupí 'unánti 'ain, nux Cristomi cushicë 'icë ca tëmëraquinbi ëníma ami catamënun 'imianan, uisa ñu cara 'icëbëtanbi nu bërúanquin 'aquianan, aín nëtënu abë 'inun Nucën Papa Diosan nu 'imia quixun. ⁵ Nucën Papa Dios, an aín unicama tëmëraquinbi ëníma ami catamënun 'imianan uisa ñu cara 'icëbëtanbi atu bërúanquin 'aquincë, an Cristo Jesús cuëëncësabi oquin mitsu bëtsibë nishananíma nuibananquin, bëtsin sináncësaribi oquin sinánun 'aquinti cana cuëënin. ⁶ Usai 'iquinmi mitsun, camáxbi cuëënquin bëtsin sináncësa oquin sinánquin Nucën Papa Dios, Nucën 'Ibu Jesucristonën Papa, a rabiti cana cuëënin.

Judíosma unicaman Jesucristomi catamëti bana cua

⁷ Cristonën nu ainan 'inun bicë 'ixun cananuna a sinánquin nunribi axa ami catamëcë raíri uniribi nubë timétisa tania biti 'ain. Usaquin nun 'ati ca Nucën Papa Dios cuëëniia. ⁸ 'Ën cana mitsu cain, Cristo ax ca Nucën Papa Diosan atun raracama cásabi oquin ënë menu judíos unibu 'aquini uacëxa, judíos unicaman Nucën

Papa Diosan ca aín quicēsabi oquin 'aia quixun 'unánun.
⁹ Judíos unibushima, judíosma unibunēnribi Nucēn Papa Diosan ca nu nuibaquin 'aquinia quixun 'unánquin a rabinun ca Cristo uacēxa. Judíosma unibunēn ca a rabiti 'icē quixun ñui ca Nucēn Papa Diosan bana cuēñeo ěsai quia:

Judíosma unibubētan cana mi rabiti 'ain. Mi rabi cana cantati 'ain.

¹⁰ Ěsairibi ca quia:

Judíosma unibu 'aishbi camina mitsux judíos unibubē Nucēn Papa Dios rabi cuēēnti 'ain.

¹¹ Ěsairibi ca quia:

Mitsux judíosma unibu 'ixunbi camina Nucēn 'Ibu Dios rabiti 'ain. Camabi menu 'icē unicama ca —mix camina cushiira 'ai —quixun caquin a rabiti 'icēn.

¹² Nucēn Papa Diosan bana Isaíasnēnribi cuēñeo ca ěsai quia:

Davitan papa, Isaí cacē, aín rēbúnquin achúshi uax ca 'Apu 'aish judíosma unibunēn 'Apuribi 'iti 'icēn. An ca nu 'aquinti 'icē quixun sinani ca judíosma unibunēx ami catamēti 'icēn.

¹³ Nucēn Papa Diosan ca nu 'unánmia, an ca nu 'aquianan nux xēnibua 'aínbi abē 'itioquin nu 'imia quixun. An mitsu ami catamēti cuēēni chuámarua 'aish bucunun 'imiti cana cuēēnin. Mitsux usai 'iquin camina aín Bēru Ńnunshin Upitan sinánmicēxun Nucēn Papa Diosan ca asérabi ax quicēsabi oquin 'aia quixun upí oquin 'unánti 'ain.

¹⁴ 'Ěn xucéantu, 'ēn cana 'unanin, mitsun camina bēt-sibē bētsibē nuibanani 'aquiananquin Nucēn Papa Diosan bana Cristonēn ñuicē a upí oquin 'unanin. 'Unánan camina ami cushicē 'inux raíri unibē 'ēsēanánti 'unanin.

¹⁵ Usai camina mitsux 'i quixun 'unánquinbi cana mitsúxmi manúti rabanan ēñē ñucama upí oquin mitsu

cuëñöxunin. Nucën Papa Diosan ca 'ë nuiباقuin, ¹⁶ aín bana judíosma unibu ñuixunun quixun 'ë cacëxa. Nucën Papa Diosan ca axa Jesucristomi catamëcë unicama ainan 'inun iémia quixun judíosma uniburibi 'unánminun ca an 'ë 'imiácëxa. Nucën Papa Diosan 'ë usaquin 'anun casabi oquin cana judíosma unicama, mitsuribi a bana ñuixunin, aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxunmi upiti ami catamëquin a rabinun.

¹⁷ Cristo Jesúsñën cushiocëxun cana Nucën Papa Diosan casabi oquin judíosma unibu bana ñuixuan quixun sinani cana cuëñin. ¹⁸ Judíosma unibunën Nucën Papa Diosan bana cuati ami catamënnun ca Cristonën 'ë a banacama ñuixunun 'aquianxa. An usaquin 'acë ñucamaishi cana unicama ñuixunin. 'Ë cushioquin ca Cristonën aín cushínbi 'ën judíosma unibu upí oquin bana ñuixuanan atun aín cushi 'unánun uni itsin 'acëma ñuribi 'anun 'ë 'imiáxa. ¹⁹ Aín Bëru Ñunshin Upía 'ëbë 'ain usaquin 'anan cana Jerusalénuxun 'atancëxun anuaxbi cuanquin bëtsi bëtsi me 'abiani cuantancëx cuainacëtancëx Ilfrico cacë me, anu bëbaquin, camabi menu 'icë unicama Cristo ñuiquin bana ñuixunquin sënëón. ²⁰ A nëtënnuxuan uinu 'icë unínbi Cristo ñuiquin ñuixuncëma, anu bana ñuixuni cuainsa cana tanin. Uni raírinëan ñuixuncë uni a ñuix-untëcënquinma, anuxuan unin Jesucristo ñuiquin bana ñuixuncëma nëtë, anu bana ñuixuni cuainsa cana tanin, ²¹ Nucën Papa Diosan bana cuëñö quicësabi oía ësai 'inun:

An Cristo ñuiquin bana ñuixunia cuacëma unibunëx ca ami sinánti 'icën. An a ñuicë bana cuacëma unibunën ca a bana cuati 'icën.

Romanu cuantia Pablonën sinan

²² Usaquin an Cristo ñuicë bana cuacëma unibunën cuanun bëtsi bëtsi menu bana ñuixuni cuancë cupí cana mitsu isi cuanti sinanibi cuancëma pain 'ain.

²³ Cuanxunma çana anu 'ëx cuancë nêtëcamanuxun bana ñuixunquin sënëon. 'Itsa baritian cana mitsu isi cuainsa tan. ²⁴ Usa 'ain cana bërí cuanti sinanin. Cuanx 'itsama nêtëishi mitsubë 'iquiani España nêtënu mitsúnmi 'ë 'aquinmainun cuanti cana sinanin. ²⁵ Jerusalénu pan cana axa Jesucristomi catamécë unicama 'inánti curíqui buani cuanin. ²⁶ A curíqui ca Macedonia 'imainun Acaya nêtënuaxa ax Jesucristomi catamécë unicaman Jerusalénu 'icë ñuñuma unicama a buánmiti timëaxa. ²⁷ Judíos unibunën ñuixuncë cupí ca judíosma unibunën Nucën Papa Diosan bana cuacëxa. Usa 'ain ca judíosma unibunën judíos unibu 'aquinti asábi 'icën. Usaquin sinani cuëenquin ca ñuñuma 'aísha ax Jerusalénuax Jesucristomi catamécë unicaman binun buánmiti atun curíqui mësú 'inánxa. ²⁸ A curíquicama buánquin Jerusalénu 'icë unibu 'inánbiani España nêtënu cuanquin cana mitsu isbianti 'ain. ²⁹ Cana 'unanin, 'ëx mitsubë 'ain ca Cristonën cushioquin ami sinani cuëenun nu 'imiti 'icën.

³⁰ 'Ën xucéantu, 'ëx 'icësaribitimi mitsux Nucën 'Ibu Jesucristonan 'ianan aín Bëru Ñunshin Upitan 'unánmicë 'aish 'ëbë nuibanancë 'icë cana mitsu cain, Cristomi catamécëma 'ianan Nucën Papa Diosan bana cuacëma 'aish ca 'itsa uni 'ëmi nishia. Usa 'ain camina asérabi ami cushicë 'ixun 'ë Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain. ³¹ Uisabi 'ë oxunma 'anuan Judea nêtënu 'icë axa Jesucristomi catamécëma unicama sinánminun camina Nucën Papa Dios ñucáti 'ain. Ñucánan camina 'ën Jerusalénu 'icë axa Jesucristomi catamécë unicama 'inánti buáncë curíquia atun cuëenquin binuan sinánminun Nucën Papa Dios ñucáti 'ain. ³² Usaquin ñucácëx Nucën Papa Dios cuëencëbë cuanxun mitsu isi cana chuámarua tani cuëenti 'ain. Mitsucëñuan 'ë Jesucristonën cushiocë 'aish cana ami sinani cuëenti 'ain. ³³ Nucën Papa Dios, an aín unicama bënëtíma chuámarua 'inun 'imicë, ax

mitsubë 'ixun mitsuribi usaquin 'imiti cana cuëënin. Usai ca 'iti 'icën.

16

Bëtsi bëtsi uni camina 'ë caxúnti 'ai quixun Pablonën ca

¹ Nucën chirabacë, Febe, a ñuiquin cana mitsu cain, ax ca asérabi aín nuitu upí 'icën. An ca Cencrea ëmanuxun axa Jesucristomi catamëcë xanucama 'aquianxa. ² Usa 'icë camina mitsúxmi Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish bëtsibë bëtsibë 'aquianancësabi oquin Feberibi upí oquin bixun ax cuëëncësabi oquin 'aquinti 'ain, an 'itsa xanu 'aquianan 'ëribi 'aquincë cupí.

³ Priscila 'imainun Aquila, an 'ëbëtan Cristo Jesús ñuiquin bana ñuixuncë, a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ⁴ Atun ca, —Pablo 'aquini sapi cananuna bamati 'ai —quixun 'unánquinbi 'ë bamati 'icëbi 'aquinquin iémiaxa. Usaquin 'ë 'acë cupí cana —asábi ca —quixun cain. 'Ëinshima ca judíosma unicama a 'ën bana ñuixuncë, acamanribi, Priscilabëtan Aquilanën 'ë 'aquincë cupí, —asábi ca —quixun cai cuëënia. ⁵ Axa Jesucristomi catamëcë 'aish Priscila 'imainun Aquilanën xubunu timécëcamaribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. Acama 'imainun camina, 'ën nuibacë Epeneto, ax paían Acaya menuax Cristomi catamëcë, aribi bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ⁶ María an mitsu 'itsa oquin 'aquincë, aribi camina bërúanxa 'inu 'ë caxunti 'ain. ⁷ Adrónico 'imainun Junias, 'ën aintsi rabé, axa 'ecëñun sipuacë 'icë, a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. —Atux ca asérabi upí uni rabé 'icë —quixun ca a Jesucristonën bana ñuixunun caíscë unicaman ñuia. 'Ëx Cristomi sináncëma pain 'ain ca atux pain Cristomi sináncëxa.

⁸ Amplias axribi Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish 'ën nuibacë 'icë, a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain.

⁹ Urbano an nubëtan Cristo Jesús ñuiquin bana ñuixuncë, a 'imainun Estaquis, 'ën nuibacë, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹⁰ Apeles, camaxunbia asérabi Cristonan 'icë 'unáncancë, a 'imainun Aristóbulonën xubunu 'icëcamaribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹¹ 'Ën aintsi Herodión, a 'imainun Narcisonën xubunu 'icëcama, axa Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹² Trifena 'imainun Trifosa, a xanu rabé Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë 'ixun tëmëraquinbi ax cuëencësabi oquin 'acë, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. Nucën chirabacë Pérsida, a nun sináncë, anribi tëmëraquinbi upí oquin Nucën 'Ibu Jesucristo cuëencësabi oquin ñu 'acë, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹³ Rufo, axa asérabi Nucën 'Ibu Jesucristo cuëencësabi oi 'icë uni, a 'imainun aín tita, a 'ënribi titocë, a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹⁴ 'Imainun camina Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes 'imainun acamabë 'icëcama axa Jesucristomi catamëcë, acama bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹⁵ 'Imainun camina Filólogo, Julia, Nereo 'imainun aín chirabacë, 'imainun Olimpas, 'imainun acamabë 'icëcama axa Jesucristomi catamëcë, acama bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain.

¹⁶ Jesucristo cupí mitsun nuitu upí 'aish camina bëtsibë bëtsibë nuibanani bërúanx 'inun cananti 'ain. Camabi ëmanu 'icë axa Cristomi catamëcë unicamax timéxun ca mitsu bërúanxmi 'icánun 'ën mitsu canun 'ë caxa.

¹⁷ 'Ën xucéantu, cana mitsu cain, bëtsi bëtsi unix Jesucristomi catamëcë 'aish mitsubë timécë 'ixunbi ca an mitsu bana ñuixuncë unin 'unánmicësabi oquin 'aima. Usa unin ca uni raíri bëtsibë bëtsibë cuëbicanánmiquin 'atimaquin sinánun 'imia. Usai 'icë uni abë camina nitima 'ain. Abë camina ënánanti 'ain. ¹⁸ Usa unin ca Nucën 'Ibu Jesucristo cuëencësabi oquin 'aquinma aín cuëencësa oquinshi 'aia. Atux ca an Nucën Papa Diosan bana

upí oquin 'unáncëma unicamabë upiti banaibi cëmëia. Usaquin paránquin ca aín bana cuanun uni sinánmia.

¹⁹ Camabi unin ca mitsu, aséribi camina mitsux Jesucristo cuëencësabi oi 'i quixun 'unania. Usaquian mitsu ñuicania cuati cana cuëënin. Usa 'ain cana mitsúxmi ñu 'atíma 'aquínma ñu upíshi 'anux upí sinánñu 'iti cuëënin.

²⁰ Usoquin mitsun 'acëbëtan ca Nucën Papa Dios, an aín unicama chuámarua 'imiti, an ñunshin 'atimanën 'apu mitsu ubíotëcënxunma 'anun bënëñquinshi ñusmamiti 'icën. Nucën 'Ibu Jesucristonën mitsu nuibaquin 'aquincëx mitsux upí 'iti cana cuëënin.

²¹ Timoteo, an 'ëbëtan Cristo ñuiquin bana ñuixuncë, abëtan ca Lucio, Jasón, Sosípater, acamax 'ën aintsi 'ixun bërúanxmi 'inun mitsu canun quixun 'ë caxa.

²² 'Ëx Tercio 'ixun Pablonën 'amicëxun ënë quirica cuëñëoquin cana 'ëxribi Jesucristonan 'ixun bërúanxmi 'inun mitsu cain.

²³ 'Ëx cana Gayonën xubunu 'in. Ënë xubunu ca axa Jesucristomi catamëcë unicama timëtia. Gayo, anribi Jesucristonan 'ixun ca bërúanxmi 'inun mitsu canun quixun 'ë caxa. Erasto, an ënë ëmanu 'icë curíqui anun uni cupíoti a bërúancë uni, a 'imainun nucën xucën, Cuarto, anribi ca mitsúxmi bërúanx 'inun quixun mitsu canun 'ë caxa. ²⁴ Nucën 'Ibu Jesucristonën nuibaquin 'aquincëxmi mitsux chuámarua 'iti cana cuëënin. Usai ca 'iti 'icën.

Pablonëan Nucën Papa Dios rabia bana

²⁵ Cananuna Nucën Papa Dios aséribi rabiti 'ain. Mitsux ainan 'aish Jesucristomi catamëtia ca an mitsu upíira upiti ami sinánun mitsu cushioti 'icën. Usoquin ca 'ati 'icë quixun ca aín unicaman mitsu 'unánmiaxa. 'Ënribi cana usoquin unicama ñuixunin. Ënë mecama uniocëma pain 'ixun ca Nucën Papa Diosan, usai ca Jesucristo 'iti 'icë quixun sináncëxa. A ñucama unin 'unánma 'aínbi

ca bĕrĭ Jesucristo ucĕ cupĭ unin 'unĀnti 'icĕn. ²⁶ Nucĕn Papa Diosan sinĀnmicĕxun ca aĭn unicaman, Cristo ca uti 'icĕ quixun cuĕnĕocĕxa. Usai ca 'iti 'icĕ quixun ca Nucĕn Papa Dios, axa bamatimoi tsŏcĕ, an mĕnĭocĕxa. A bana cuĕnĕo 'icĕbi ca uisai quicĕ cara ax 'icĕ quixun unin 'unĀnma 'icĕn. 'UnĀnma 'aĭnbi ca bĕrĭ camabi nĕtĕnu 'icĕ unicaman Cristomi catamĕquin aĭn cuĕĕncĕsabi oquin 'anuxun 'unĀnti 'icĕn. ²⁷ Nucĕn Papa Dios, ainshia camabi ņu 'unĀncĕ, axĕshi ca Dios 'icĕn. A cananuna asĕrabi cuĕĕnquin nĕtĕtimoquin rabiti 'ain, nux Jesucristo cupĭ ainan 'ixun. Usoquin cananuna asĕrabi 'ati 'ain. Ashi, Pablo.

Nukën 'Ibu Diosan ain unikama 'inan ain bana
New Testament in Cashibo-Cacataibo (PE:cbr:Cashibo-Cacataibo)
copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cashibo-Cacataibo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cashibo-Cacataibo

cbr

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cashibo-Cacataibo

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective

copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 30 Dec 2021 from source files dated 30
Nov 2021

c8d73d75-386c-5f5e-a601-116dba3dae9b